

Peloton-hankkeen väliarviointi

Sanna Ahonen

Peloton-hankkeen väliarviointi

Sitran rahoittaman Peloton-hankkeen väliarvioinnin raportti

Tekijä: Tutkija Sanna Ahonen
Yhteiskuntapolitiikan laitos, Helsingin yliopisto

Sisällysluettelo

1. Johdanto	4
2. Peloton-hanke	4
2.1. Peloton-hankkeen tausta ja tavoitteet	4
2.2. Hankkeen toimintamuodot ja aikataulu	6
3. Arvioinnin tarkoitus ja toimintamuodot	9
3.1. Arviointiprosessi	9
3.2. Arviointiprosessin toimintamuodot	11
3.3. Arvioinnin kohde ja arviointikysymykset	12
4. Peloton-hankkeen arviointitulokset	18
4.1. Hankesuunnitelma	18
4.2. Arjen arkkitehtien työpaja	22
4.3. Lounasravintola-alan ammattilaisten työpaja	32
4.4. Hankeviestintä	42
5. Peloton-hankkeen eteneminen ja tulevan toiminnan haasteet	45
Lähteet	50
Liitteet	51
Liite 1. Hankkeen tavoitteet -kaavake	51
Liite 2. Haasteet ja riskit -kaavake	52
Liite 3. Mediaseuranta	54
Liite 4. Peloton-hankkeen tuotokset	56
Liite 5. Ohjeistus hankehallinnon hyvistä käytännöistä	57

1. Johdanto

Tässä raportissa esitellään Peloton-hankkeen arviointia. Peloton on Demos Helsingin toteuttama ja Suomen itsenäisyyden juhlarahaston Sitran rahoittama kolmevuotinen hanke, jonka tarkoituksena on vaikuttaa kuluttajien energiankäyttötottumuksiin sekä luoda ilmastoystävällisiä tuotteita ja palveluita. Arviointia varten hanketta on seurattu sen ensimmäisen toimintavuoden aikana lokakuun loppuun asti.

Arviointiraportissa kuvataan Peloton-hankkeen tavoitteita ja toimintaa, arvioidaan hankkeen onnistumista arviointijakson aikana sekä esitellään sen pohjalta hankkeen vahvuuksia ja kehittämistarpeita. Arviointijakson aikana Peloton-hankkeen puitteissa järjestettiin työpajoja arjen arkkitehdeille eli pienten lasten vanhemmille sekä lounasravintola-alan ammattilaisille. Arvioinnin aineisto koostuu pääasiassa työpajojen osallistuvasta havainnoinnista ja työpajaosallistujille suunnatuista kyselyistä.

Arviointi on toteutettu ulkoisena arviointina ja se on luonteeltaan hankkeen kehittämistä tukevaa. Kyseessä on projektiarviointi, jonka kohteena on koko hankeprosessi, eivät vain sen tulokset, ja se on suoritettu yhteistoiminnallisesti projektin toteuttajien kanssa. Arvioinnin on tilannut hankkeen rahoittaja Sitra.

Raportti rakentuu seuraavalla tavalla: Esittelyssä on ensin Peloton-hanke, sen tavoitteet, toimintamuodot ja aikataulu. Tätä seuraa arvioinnin tavoitteiden ja käytännön toteutuksen kuvaus. Tämän jälkeen arvioidaan hankkeen eri osa-alueita: hankesuunnitelmassa jäsennettyä tapaa vaikuttaa kuluttajien energiankulutukseen, kahta erilaista työpajaa sekä hankeviestintää. Lopuksi tarkastellaan hankkeen etenemistä ja tulevan toiminnan haasteita.

2. Peloton-hanke

2.1. Peloton-hankkeen tausta ja tavoitteet

Peloton-hankkeen tavoitteita jäsennettiin hankkeen viestintäsuunnitelmassa seuraavasti:

Peloton on Demos Helsingin ja Sitran luotsaama hanke, joka sysää käyntiin kehityksen kohti energiatehokasta uutta taloutta. Peloton aktivoi arkisia energiavalintojamme ohjailevat portinvartijat kiriryhmäksi, joka synnyttää uudenlaisia palveluita ja tuotteita huomisen Suomeen. Kolmivuotisen hankkeen päättyessä suomalaisten on askelta helpompi valita energiatehokas vaihtoehto elämänsä suurissa päätöksissä.

Hanke sai alkunsa, kun Sitra tilasi Demos Helsingiltä selvityksen, jossa energiankulutusta tarkastellaan arjen valintatilanteiden näkökulmasta. Selvityksessä tunnistettiin portinvartijoita eli ammattiryhmiä, palveluja tarjoavia organisaatioita ja vertaisvaikuttajia, jotka ohjaavat kuluttajien energiavalintoja arkisten käytäntöjen yhteydessä. Selvitys on julkaistu raporttina *Portinvartijat - eli kuinka tehdä energiansäästöä mahdollista* (Kaskinen ym. 2009).

Selvitysprosessin aikana syntyi idea siitä, että Demos myös kehittäisi konkreettisen hankkeen, jossa portinvartijatahoja koulutettaisiin tarjoamaan ja mahdollistamaan kuluttajien energiatehokas ja vähähiilinen elämäntapa. Kolmevuotiseksi kaavailtu hanke alkoi vuoden 2009 alussa ja toimintaa rahoittaa Sitran lisäksi pienellä panostuksella mukana olevat yhteistyöorganisaatiot maksamalla työpajakoulutuksesta osallistumismaksun.

Peloton-hankkeen tarkoituksena on vaikuttaa ilmastonmuutoksen hillintään edesauttamalla uuden talouden tekijöiden kehittymistä. Demos Helsingin mukaan uuden talouden tekijä on ympäristötoimija, joka kehittää tuotteita, palveluita ja sosiaalisia innovaatioita, joiden avulla suomalaisten ekologisista valinnoista tulee helppoja ja houkuttelevia. Käytännössä tähän pyritään järjestämällä työpajoja portinvartijatahoille. Hankkeen tarkoituksena on tarjota tiivis työpaja, joka aktivoi portinvartijat toimimaan. Ajatuksena on, että työpajan jälkeen osallistujat kehittävät ja jalkauttavat oppeja erilaisten vertaistukimuotojen avulla sekä arjessaan että organisaatioissaan Peloton-hankkeen tuella. Hankkeen puitteissa järjestetään innovaatioleiri vuonna 2011. Sen tarkoituksena on edesauttaa ilmastoystävällisten kaupallisten tuotteiden ja palveluiden syntymistä.

Hankkeen tavoitteena on myös muuttaa käsityksiä ja mielikuvia energiansäästäjistä, jotka Demos Helsingin mukaan nähdään usein pelkkinä valojen sammuttelijoina ja tekniikan asiantuntijoina. Energiansäästöä pyritään tekemään kiinnostava ja tavoiteltava asia uudelleenbrändäämällä se niin, että uudetkin kuluttajaryhmät innostuvat aiheesta ja kokevat sen omakseen.

Peloton sanalla viitataan pyöräkilpailujen etujoukkoon, joka ajaa tiiviisti säästään näin joukon energiaa. Tämä mahdollistaa osajoukon ajoittaiset irtiotot, siis eräänlaiset huippusuoritukset. Tämän ranskankielisen termin lisäksi pelottomalla viitataan rohkeisiin ratkaisuihin, jotka mahdollistavat uuden ja innovatiivisen toiminnan.

Kohderyhmä

Hankkeen tuottaman energiansäästövalistuksen varsinaisena kohderyhmänä ovat Isojen päätösten tekijät, 25–40-vuotiaat elämän ruuhkavuosia elävät suomalaiset. Ajatuksena on, että energiankulutuksen kannalta kaikkein suurimmat – hyvät tai huonot – valinnat osuvat usein 25 ja 40 ikävuoden välille. Näiden ikävuosien jälkeen on vaikeaa poiketa asumisen, liikkumisen ja monesti myös ruokailutottumukset määrittävältä elämänpolulta.

Kohderyhmän päätöksiin pyritään vaikuttamaan portinvartijatahojen välityksellä, ei siis valistamalla suoraan itse kuluttajia. Hankkeen puitteissa on jäsennetty muun muassa seuraavia portinvartijatahoja: lounasravintola-alan ammattilaiset, kotitalouksien arjen pyörittäjät, elämäntyyli-mediat, erilaisten palvelujen asiakaspalvelijat, työyhteisöt ja rakennusalan toimijat. Nämä tahot vaikuttavat merkittävästi siihen, millaista ruokaa kuluttajat syövät, millaisia uusia tuotteita ja muotivirtauksia heille esitellään lehtien sivuilla ja millaisia vaihtoehtoja asunnon remontointiin tai talon rakennukseen tarjotaan alan erikoisliikkeissä. Toimet ja käytännöt, johon hankkeen avulla pyritään vaikuttamaan, ovat kohderyhmän elämänvaihetta ja energiankulutusta rytmittävät vapaa-aika, ruokavalio, työyhteisöt ja asuminen. Hankkeen ensimmäisenä vuonna työpajakoulutukseen oli valittu arjen arkkitehtien eli kotona lasten kanssa olevien vanhempien ryhmä, lounasravintola-alan ammattilaiset, rautakauppojen asiakaspalvelijat sekä naisten- ja perhelehtimedioiden edustajat.

Tavoitteet

Peloton-hankkeen tavoitteet on määritelty hyvin yleisellä tasolla Portinvartijat-selvityksen yhteydessä seuraavasti:

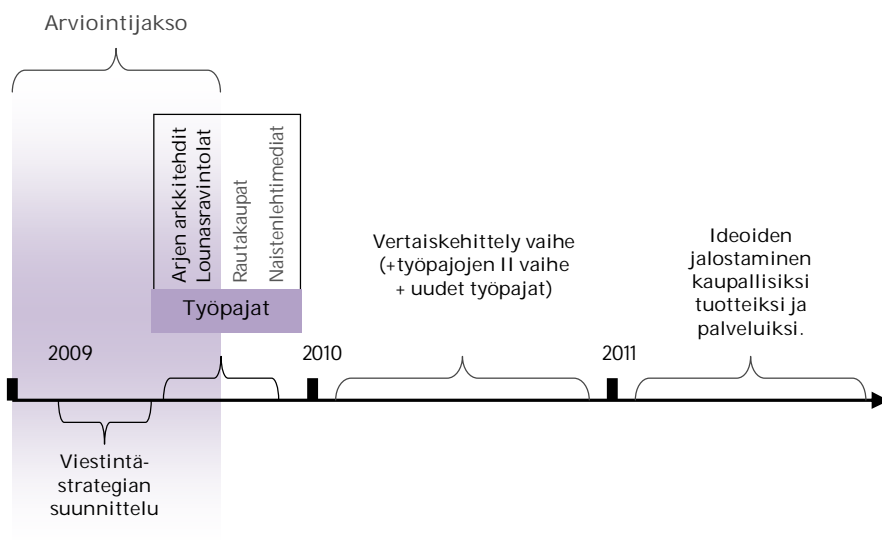
Peloton-hankkeen tavoitteena on luoda johtajuutta ja yhteisöjä tahoissa, jotka eivät perinteisesti ole nähneet itseään energiatoimijoina, sekä vahvistaa jo toimivien yhteisöjen toimintamahdollisuuksia ja taata näin toiminnan kestävyys. Hankkeen tuloksena

- nykyistä merkittävästi suurempi joukko suomalaisia erityisesti hankkeen pääkohderyhmästä tunnistaa ja soveltaa energiatehokkuuteen liittyviä argumentteja tehdessään kulutusvalintoja
- tunnistetut vertaisyhteisöt ovat mieltäneet roolinsa energiavalintojen vaikuttajina ja niihin on kertynyt tietoa ja osaamista energiansäästöstä
- on syntynyt kampanjan tuottamasta rahoituksesta riippumattomia uusia toimintamuotoja, palveluita ja tuotteita
- on syntynyt kampanjasta riippumattomia kestäviä yhteisöjä, järjestöjä, verkostoja ja uusia yrityksiä.

Hankkeen osa-alueiden yksityiskohtaisia tavoitteita esitellään luvussa 3.3. Arvioinnin kohde ja arviointikysymykset.

2.2. Hankkeen toimintamuodot ja aikataulu

Kolmevuotinen Peloton-hanke etenee prosessina, jonka ensimmäisessä vaiheessa järjestetään työpajoja portinvartijatahoille, toisessa vaiheessa luodaan toimintaympäristö vertaistuelle ja -kehittelylle sekä kolmannessa vaiheessa tuetaan ideoiden jalostumista kaupallisiksi tuotteiksi ja palveluiksi. Hankkeen toimintavaiheet näkyvät aikajanalla kuvassa 1. Hankkeen arvioinnissa tarkastellaan hankkeen ensimmäisen vuoden toimintaa lokakuun loppuun asti (kuvassa 1 tummennettu alue).

Kuva 1. Peloton-hankkeen aikataulu ja arviointiajanjakso

Seuraavassa tarkastelun kohteena ovat hankkeen toimintamuodot: hankkeen lanseeraus, työpajatoiminta, vertaiskehittäminen ja kaupallinen tuotteistaminen.

Hankkeen lanseeraus

Hankkeen tavoitteena oli luoda energiansäästöille uudenlainen innostava mielikuva, eli uudelleenbrändätä se. Keväällä 2009 hanke panosti viestintästrategian luomiseen ja energiansäästön uudelleenbrändäykseen, joita jäsennettiin useassa työpajassa ulkopuolisen mainosalan asiantuntijan opastuksella. Projektin alkuvaiheessa hanketyö painottui myös yhteistyötahojen etsintään ja heidän kanssaan käytyihin neuvotteluihin. Yhteistyökumppanit olivat tahoja, jotka osallistuivat työpajaan usean työntekijän voimin ja maksoivat koulutuksesta tai osallistuvat työpajatoiminnan organisointiin. Yhteistyökumppaneita olivat myös projektin tiedotuksessa ja koulutustapahtumissa avustaneet 'kummit', eli oman alansa uuden talouden tekijät. Tv-kokki, vegaaniravintolan pitäjä Maija Silvennoinen osallistui kouluttajana sekä arjen arkkitehtien että lounasravintola-alan ammattilaisten työpajaan ja Inno sisustusohjelman remonttimiehet Kerkko Halme ja Ville Aho puolestaan osallistuivat kouluttajina arjen arkkitehtien ja rautakauppiaiden työpajaan.

Yhteistyökumppaneiksi haettiin yrityksiä, jotka ovat omalla alallaan merkittävässä asemassa, sillä näin pyrittiin varmistamaan se, että organisaatiolla olisi kapasiteettia kehittää ilmastoystävällisiä ideoita ja ideat leviäisivät laajalle suomalaisessa yhteiskunnassa.

Hanketta edistettiin myös lanseeraamalla Peloton idea -kilpailu, jossa etsittiin tuotteita tai palveluita, jotka auttavat vähän energiaa kuluttavan arjen luomisessa. Hankkeelle luotiin Internet-sivut, joissa esiteltiin työpajatoimintaa, kilpailua sekä kerrottiin kiinnostavista vähähiilisyttä edistävästä hankkeista ja tuotteista. Peloton kilpailusta ja sitä kautta koko hankkeesta tiedotettiin mainoslehtisten avulla, joita jaettiin muun muassa työpajaosallistujille edelleenjaettavaksi.

Työpajat

Peloton-hankkeen tarkoituksena oli innostaa portinvartijatason toimijat uuden talouden tekijöiksi työpajatoiminnan avulla. Työpajatoiminnan tavoitteena oli energiatoimijuuden kehittyminen. Sillä viitataan kahteen erilaiseen toimijuuteen:

- Henkilökohtaiseen energiatoimijuuteen eli yksilön kykyyn ymmärtää, mitkä valinnat tekevät hänen elämäntapansa ilmastoystävälliseksi sekä pyrkimykseen muuttaa elämäntapaansa ilmastoystävälliseksi.
- Portinvartijatoimijuuteen eli yksilön roolin muiden kuluttajien ilmastoystävällisten valintojen mahdollistajana tai aktivoijana.

Työpajan perusmallina oli kahden päivän mittainen intensiivinen tapaaminen, johon sisältyi luentoja, alustuksia, pieniä ryhmitöitä ja kokemusten jakamista ilmastoystävällisistä käytännöistä. Työpajan lopuksi järjestettiin 'ideamyly'. Se on ryhmätyöskentelymenetelmä, jossa osallistujat ideoivat yksin ja ryhmissä hyviä uusia tuotteita ja palveluita. Jokainen osallistuja käy läpi muiden ideat valiten joukosta neljä parasta ideaa. Hankkeen vetäjät ryhmittelevät eniten ääniä saaneet ideat kokonaisuuksiksi jäsentäen näin neljä asiakokonaisuutta, joiden kehittämistä jatketaan pienryhmässä. Ideasta tuotetaan esittelymateriaali, jonka avulla se

esitetään muille ryhmille. Materiaalia voidaan käyttää myös myöhemmin, esimerkiksi kun ideaa esitellään osallistujan omassa organisaatiossa. Aloitustyöpajaa tuli seuraamaan päivän mittainen jatkotyöpaja muutaman kuukauden kuluttua.

Jokaiseen työpajaan oli tarkoituksena rekrytoida 20 ihmistä, jotka ovat motivoituneita toimimaan ja pystyvät asemansa turvin vaikuttamaan työnsä sisältöön. Yhteistyökumppaneiksi haettiin alan keskeisiä toimijoita useasta eri organisaatiosta. Tarkoituksena oli, että työpajaan osallistuu usea henkilö samasta organisaatiosta, jotta osallistujat saisivat tukea toisistaan jatkojalostaessaan työpajan antia omissa organisaatioissaan.

Yhteistyöorganisaatiot pyrittiin sitouttamaan hankkeeseen hinnoittelemalla koulutus ja näkyvyys hankkeessa. Varsinaisille yhteistyökumppaneille luvattiin antaa konsultaatioapua ennen työpajaa ja sen jälkeen. Varsinaisten yhteistyökumppaneiden lisäksi työpajoihin oli mahdollista osallistua myös yksittäisten toimijoiden, etenkin jos työpajaan ei saatu riittävästi osallistujia varsinaisten yhteistyökumppaneiden työntekijöistä. Työpajatoimintaa oli tarkoitus jatkaa uusilla työpajoilla vuoden 2010 aikana.

Vuoden 2009 aikana työpajoja järjestettiin seuraavasti:

Ryhmä	Aika	Paikka
Arjen arkkitehdit ¹	17., 22., 29.9. ja 2.10.	Vanha Suurtori, Turku
Lounas- ja henkilöstöravintolat	8-9.10.	Hirvihaara, Mäntsälä
Rautakaupat	2-3.11.	Hirvihaara, Mäntsälä
Naisten- ja perhelehtimedia	26-27.11.	Hirvihaara, Mäntsälä

Vertaiskehittely

Peloton-hankkeen työpajojen avulla pyrittiin synnyttämään portinvartijoiden yhteisö, joka tulisi vertaistuen ja 'vertaiskehittelyn' avulla luomaan ja jalostamaan erilaisia ideoita energiatehokkaan elämäntavan saavuttamiseksi. Vertaiskehittely on eräänlaista oppivan yhteisön toimintaa, jossa jakamalla ideoita, tietoa ja resursseja työstetään alustavia ajatuksia ja mahdollisia tuote- tai palvelukonsepteja eteenpäin. Vertaiskehittelyn oli suunniteltu lähtevän liikkeelle työryhmissä ja sitä oli tarkoitus syventää sosiaalisen median avulla erityisesti Me-portaalissa. Se oli työpajoihin osallistuneiden jakama sivusto, jossa oli mahdollista käydä keskusteluita työpajan teemoista ja se toimi myös eräänlaisena resurssipankkina, johon oli mahdollista tallentaa työpajan materiaalia ja tuotoksia sekä linkkejä kiinnostaviin hankkeisiin ja tutkimuksiin. Portaali oli periaatteessa kaikille avoin, joskaan sitä ei ainakaan arviointijakson aikana mainostettu muille kuin työpajaosallistujille. Osa sivuista näkyi vain rekisteröidyille jäsenille.

Ideoita oli myös tarkoitus jatkojalostaa ja juurruttaa osallistujien omissa organisaatioissa työpajan jälkeen. Varsinainen produktiivinen vertaiskehittelyaika on suunniteltu tapahtuvan hankkeen toisen vuoden aikana 2010.

¹ Muista työpajoista poiketen arjen arkkitehdit kokoontuivat kolmena aamupäivänä ja yhtenä iltana kahden päivän intensiivisen tapaamisen sijaan.

Kaupallinen tuotteistaminen

Kolmantena vaiheena Peloton-hankkeen suunnitelmissa oli energiatehokkuutta edistävien ideoiden jalostaminen kaupallisiksi tuotteiksi ja palveluiksi. Tämän nähtiin tapahtuvan toisaalta organisaatioiden omana sisäisenä toimintana, jolle työpaja oli antanut valmiuksia. Tuotteistamista tultiin myös tukemaan järjestämällä kaksi innovaatioleiriä, joihin tultiin kutsumaan osallistujia kilpailun avulla. Suunnitelmien mukaan innovaatioleirille osallistuisi siis muitakin tahoja kuin ne, jotka olivat osallistuneet työpajoihin. Tämä vaihe tuli ajoittumaan vuoteen 2011.

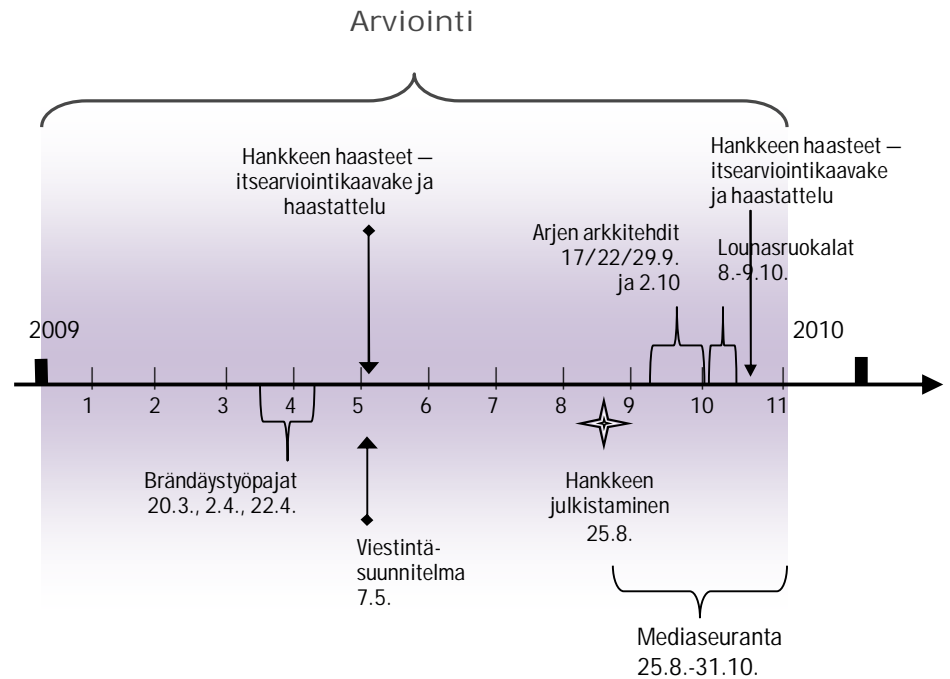
3. Arvioinnin tarkoitus ja toimintamuodot

Peloton-hankkeen arvioinnin tarkoituksena oli arvioida hankkeen onnistumista seuranta-ajanjakson aikana sekä esittää hankkeen vahvuudet ja haasteet huomioivia kehittämissideoita hankkeen jatkoa varten. Se oli luonteeltaan kehittämisarviointia, eli se ei tarkastellut vain hankkeen tehokkuutta tai tuloksellisuutta, vaan myös hankeprosessia kokonaisuutena. Arvioinnin tarkoituksena oli toimia eräänlaisena ohjaustyökaluna, joka tukee hankkeen onnistumista. Arviointi suoritettiin yhteistoiminnallisesti hankkeen toteuttajien kanssa siten, että siinä käytettiin hankkeen osana syntynyttä materiaalia (esimerkiksi työpajaosallistujien ennakkohaastattelut) ja arvioija osallistui hankkeen kehittämiskokouksiin.

Tässä luvussa tarkastellaan arviointiprosessia, arvioinnin toimintatapoja sekä lopuksi hankkeelle asetettuja tavoitteita ja niistä johdettuja arviointikysymyksiä.

3.1. Arviointiprosessi

Arvioinnin kohteena oli hankkeen ensimmäinen toimintavuosi lokakuun loppuun asti. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että arvioinnin kohteena olivat hankkeen viestintästrategian ja energiansäästön uudelleenbrändäyksen toimivuuden ensiaskleet, kaksi ensimmäistä työpajaa sekä työpajoista alkaneen vertaiskehittelyn arviointi. Arviointi painottui loppuvuoden tapahtumiin, joskin keväällä seurattiin hankkeen brändäystyöpajan toimintaa sekä teetettiin hankkeen toimijoille hankkeen tavoitteidenasettelua ja haasteita kartoittava kysely. Seuraavaan kuvaan on koottu arvioinnin kohteena olevat tapahtumat (Kuva 2.)

Kuva 2. Peloton-hankkeen seuranta- ja arviointiajanjakso

Aikajanan yläpuolelle on sijoitettu työpajahavainnoinnin sekä hanketyöntekijöiden haastattelujen ajankohdat ja alapuolella hankkeen viestintään liittyvät tapahtumat ja mediaseurantajakso. Käytännössä arvioinnin pääasiallinen kohde olivat kaksi ensimmäistä työpajaa ja pääasiallisena materiaalina osallistujille tehty Internet-pohjainen kysely.

Arviointiajanjakso ei kata ensimmäisiä työpajoja kokonaisuutena, vaan pelkästään niiden ensimmäiset tapaamiset, eikä työpajan kaikkia tuloksia voida siten vielä arvioida. Aikataulua määrittä peloton-hankkeen jatkohankehakemuksen hyväksymisaikataulu, sillä arviointiraportin alustava versio haluttiin Sitraan ennen kuin jatkohanke hyväksytään marraskuun alussa.

Arvioinnin tuloksia on mahdollista hyödyntää Peloton-hankkeen jatkosuunnitelmien yhteydessä. Lisäksi se antaa hankkeen yhteistyökumppaneille kuvan siitä, mitä hankkeen puitteissa on tehty. Arviointiraporttia voivat hyödyntää myös vastaavia valistusprojekteja suunnittelevat tahot sekä niitä arvioivat toimijat.

3.2. Arviointiprosessin toimintamuodot

Arvioinnissa on käytetty seuraavia toimintamuotoja:

- Hankkeen suunnittelun seuranta
- Hankkeen vetäjille tuotettu hankkeen tavoitteita ja haasteita kartoittava kysely
- Hankkeen toimijoiden haastattelut
- Työpajojen havainnointi
- Työpajaan osallistujille suunnattu arviointikyselyt
- Mediaseuranta

Suunnittelun seuranta

Peloton-hanketta seurattiin alkuvuodesta 2009 osallistuen hankkeen ja rahoittajan välisiin tapaamisiin sekä hankkeen viestintäsuunnitelmaan tähtääviin työpajoihin. Arviointityö ei ollut kokousten osalta pelkkää havainnointia, vaan arvioija osallistui kommentoiden myös hankkeen suunnitteluun. Arvioija osallistui myös työpajojen ennakkokyselyn valmisteluun sekä kommentoi kirjallisesti hankkeen kehittämissuunnitelmia.

Tavoitteiden ja haasteiden kartoitus

Arviointiajanjakson konkreettisia tavoitteita ja hankkeen onnistumisen arviointikriteerejä kartoitettiin tuottamalla hankkeen vetäjien täytettäväksi kaksi kyselykaavaketta, *Hankkeen tavoitteet* -kaavake sekä *Hankkeen haasteet ja riskit* -kaavake. Kaavakkeiden tarkoituksena oli selkeyttää ja konkretisoida projektin tavoitteita sekä kerätä hankkeen vetäjiltä itsearviota projektin haasteista ja vahvuuksista. *Hankkeen tavoitteet* -kaavakkeessa kartoitettiin hankkeen onnistumisen kriteerejä sekä tapoja ja indikaattoreita, joilla hankkeen onnistumista arvioidaan. Kaavakkeessa pyydettiin myös jäsentämään hankkeen projektinhallintaa ja siihen liittyviä haasteita. Kaavakkeet raportin liitteinä 1 ja 2.

Hankkeen toimijoiden haastattelut

Edellä mainittujen kaavakkeiden tietoja täydennettiin haastattelemalla hanketyöntekijöitä. Havainnoitujen työpajojen jälkeen hanketyöntekijöitä haastateltiin uudelleen ja heitä pyydettiin arvioimaan, miten ovat tavoitteensa saavuttaneet.

Työpajojen havainnointi

Arvioinnin suorittaja osallistui molempiin arviointijaksolla pidettyihin työpajoihin havainnoiden niiden kulkua. Hän esittäytyi työpajan alussa hankkeen arvioinnin tekijäksi, mutta muuten otti osaa työpajoihin yhtenä osallistujana osallistuen sekä keskusteluihin että ryhmittöihin.

Työpajaan osallistujille suunnatut kyselyt

Peloton-hankkeen vaikutuksia ja tavoitteiden toteutumista arvioitiin internet-pohjaisella kyselyllä, joka lähetettiin osallistujille 3-4 viikkoa koulutuksen jälkeen. Kyselyn avulla kerättiin tietoa muun muassa siitä, mitä hankkeen työpajoissa oli opittu, millaista energiatoimijuutta se oli kehittänyt ja miten mielikuvat energiansäästöstä olivat muuttuneet. Arvioinnin kannalta olisi ollut parempi, jos työpajaan osallistujilla olisi ollut pidempi aika soveltaa ja kehitellä työpajan oppeja arjessaan niin kotona (arjen arkkitehdit) kuin työpaikoillaan (lounasravintola-alan ammattilaiset), mutta arviointiaikataulun puitteissa tämä ei ollut mahdollista.

Mediaseuranta

Arvioinnin yhteydessä tarkasteltiin hankkeen saamaa julkisuutta mediaseurannan avulla ajanjaksolla 25.8.–31.10.2009. Sekä Sitra että Demos Helsinki ovat seuranneet hankkeen näkyvyyttä ja toimittaneet mediaosumia arvioinnin käyttöön.

Lisäksi arvioinnissa hyödynnettiin hankkeen piirissä kerättyä materiaalia: työpajaan osallistujille tehtyjä ennakkohaastatteluja ja työpajapalautekyselyä.

3.3. Arvioinnin kohde ja arviointikysymykset

Peloton-hankkeen arvioinnin kohteena on hankkeen kolme osa-aluetta: hankesuunnitelma, työpajakonsepti ja hankeviestintä. Nämä muodostavat raportin arviointiluvun 4. alaluvut, kuitenkin niin, että kahta hyvin erilaista työpajaa tarkastellaan omina kokonaisuuksinaan eri luvuissa.

Arvioinnin lähtökohtana ovat hankkeelle asetetut tavoitteet. Hankkeesta ei ollut tehty yksityiskohtaista hankesuunnitelmaa, vaan hankeidea oli syntynyt Sitran tilaaman raportin jatkeena. Hankkeen tavoitteita oli jäsenetty toisaalta Portinvartijatselvityksen yhteydessä, viestinnän osalta toukokuussa 2009 tehdyssä hankkeen viestintästrategiassa sekä työpajojen osalta Syksyn 2009 Peloton työpajat -dokumentissa. Osana arviointihanketta selvitettiin yksityiskohtaisemmin hankkeen tavoitteita vuoden 2009 toiminnan osalta erillisen kaavakkeen avulla. Näiden materiaalien avulla muodostettiin käsitys siitä, millaisia tavoitteita vuoden 2009 toiminnalle on asetettu ja miten voidaan arvioida, onko tavoitteet saavutettu.

Seuraavassa tarkastellaan jokaista lukua erikseen määrittäen arvioinnin kohteen, kuvaten millaisia tavoitteita Demos Helsinki on osa-alueille asettanut ja esitellen käytetyt arviointikysymykset. Varsinaisen arviointiluvun 4. lisäksi alla jäsennetään arviointiraportin viimeistä lukua 5., jossa käsitellään hanketta kokonaisuutena.

Luku 4.1. Hankesuunnitelma	
Arvioinnin kohde: Hankesuunnitelman tuloksellisuus ja tarkoituksen-mukaisuus	Luku tarkastelee hankesuunnitelmaa teoreettisesta näkökulmasta. Kiinnostuksen kohteena ovat hankkeen taustalla oleva jäsenyys portinvartijatahoista kuluttajien energiavalituksen välikappaleena sekä tämän lähestymistavan tuloksellisuus ja tarkoituksenmukaisuus
Tavoitteet ja arviointikysymykset	
<u>Arvioinnin kohde</u>	<u>Tavoite ja arviointikysymykset</u>
Suunnitelman toimivuus	Kuluttajien energiansäästön edistäminen portinvartijaorganisaatioiden avulla Onko hankkeella potentiaalia edistää tehokkaasti energiansäästöä?
Kohderyhmän tarkoituksen-mukaisuus	Portinvartijatahojen motivointi ja aktivointi Miten tarkoituksenmukaiselta (tehokkaalta ja hedelmälliseltä) portinvartijaorganisaatioihin keskittyvä lähestymistapa näyttää projektin ensimmäisen vuoden lopulla?
Menetelmät ja materiaali	
Hankesuunnitelmaa arvioidaan kulutuskäyttötymisen tutkimuksen näkökulmasta. Materiaalina käytetään pääasiassa hankesuunnitelmaa sekä työpajaosallistujien arviointikaavakkeen tuloksia.	

Luvut 4.2. Arjen arkkitehtien työpaja 4.3. Lounasravintola-alan ammattilaisten työpaja	
Arvioinnin kohde: Työpajakonsepti	Luvut kuvaavat työpajan sisältöä ja arvioivat työpajakonseptin toimivuutta.
Tavoitteet ja arviointikysymykset	
<u>Arvioinnin kohde</u>	<u>Tavoite ja arviointikysymykset</u>
Osallistujamäärä ja osallistujatahot	Osallistujamäärä 20, osallistujina alan keskeiset toimijat <ul style="list-style-type: none"> Miten portinvartijatahot on tavoitettu ja millaisen kokonaisuuden osallistujaryhmä muodostaa?
Energiatoimijuuden ² kehittyminen	Henkilökohtaisen energiatoimijuuden sekä portinvartijatoimijuuden kehittyminen <ul style="list-style-type: none"> miten työpajat ovat muuttaneet henkilökohtaista suhdetta energiansäästöön? miten osallistujan rooli portinvartijana tai vertaisvaikuttajana on kehittynyt?
Työpaja oppimis-kokemuksena	Energiansäästön oivaltaminen portinvartijatahon näkökulmasta ('mitä energiansäästö tarkoittaa meidän työssämme') <ul style="list-style-type: none"> Opittiinko työpajassa uutta? Miten hyödyllisenä työpajamateriaalia pidettiin? Muuttiko työpaja ymmärrystä portinvartijan toimialan haasteista ja ratkaisumahdollisuuksista? Millainen työpaja oli oppimiskokemuksena?
Energiansäästön uudelleen-bräydäyksen onnistuminen ³	Energiansäästö nähdään houkuttelevana vaihtoehtona ja hanke on onnistunut erottautumaan muista energiansäästö-kampanjoista <ul style="list-style-type: none"> Miten Peloton-hankkeen energiansäästö-informaatio eroaa muiden toimijoiden tuottamasta informaatiosta? Onko hanke onnistunut luomaan energiansäästöstä positiivisen mielikuvan?

² Energiatoimijuudella viitataan tässä henkilökohtaiseen energiatoimijuuteen sekä portinvartijan rooliin.

³ Mielikuvia energiansäästöinformaatiosta tarkasteltiin vain arjen arkkitehtien osalta. Heidän työpajansa käsitteli energiansäästöä hyvin yleisellä tasolla sekä monipuolisesti, kun taas lounasravintola-alan työpaja keskittyi ruuan ilmastovaikutuksiin ja siten informaatiota on vaikeampi verrata muuhun yleiseen energiansäästöinformaatioon.

Toiminnalliset tavoitteet	<p>Synty motivaatio toimia ja oivalluksia miten asioita voidaan edistää yhdessä muiden kanssa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Miten uusien tuote- ja palveluideoiden kehittäminen lähti käyntiin työpajassa? Miten ajatus vertaiskehittelystä muiden organisaatioiden ja yksilöiden kanssa otettiin vastaan? • Miten erilaiset käyttäjät löytävät Me-portaalin ja miten se vastaa käyttäjien tarpeisiin? • Millaisia edellytyksiä työpaja loi ideoiden kehittämiseen itsenäisesti sen jälkeen? Entä millaista tukea hankkeelta kaivataan?
Tuotokset	<p>Työpajassa valmistetaan materiaallinen lopputuote</p> <ul style="list-style-type: none"> • Onko lopputuote käytettävissä ja soveltamiskelpoinen?
Menetelmät ja materiaali	
<p>Työpajakonseptia arvioidaan pääasiassa kolmen aineiston avulla (suluissa vastaajien osuus, AA= arjen arkkitehdit, LA= lounasravintola-alan ammattilaiset)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Arviointikysely (AA 7/18, LA 11/18) • Työpajan palautelomake (AA 16/18, LA 16/18) • Ennakkohaastattelut (AA 15, LA 12) 	

Luku 4.4. Hankeviestintä	
Arvioinnin kohde: Hankeviestinnän onnistuminen	Arvioinnin kohteena hankeviestintästrategia ja hankkeen saama julkisuus
Tavoitteet ja arviointikysymykset	
<u>Arvioinnin kohde</u>	<u>Tavoite⁴ ja arviointikysymykset</u>
Onnistunut uudelleenbrändäys	<p>”Uudelleenbrändäyksellä muokata pölyttynyttä mielikuvaa energiansäästöstä vetovoimaiseksi ja tätä kautta luoda kiinnostusta hanketta, sen vertaiskehittelyä ja internet-sivustoa kohtaan”</p> <ul style="list-style-type: none"> • Miten kampanja onnistuu kehittämään konseptin, joka erottuu muiden ympäristövastuullisuutta painottavien projektien joukossa ja toisaalta osaa hyödyntää niitä?
Kyky kehittää toimijuutta	<p>”Aktivoida toimintaan ja sitä kautta kääntää ihmisten positiiviset ympäristöasenteet toiminnaksi töissä ja arjessa”</p> <ul style="list-style-type: none"> • Onko hanke aktivoiut osallistajat konkreettiseen toimintaan?
Yhteishengen syntyminen	<p>”Me pystymme -hengen luomisella rakentaa yhdessä tekemisen ilmapiiri ja verkosto energia- ja ympäristöproblematiikasta kiinnostuneiden ihmisten joukossa”</p> <ul style="list-style-type: none"> • Miten hanke on onnistunut luomaan yhteishenkeä? • Miten työpajoissa on pystytty ylittämään eri organisaatioiden rajat?
Mediaosumat	<ul style="list-style-type: none"> • Onko hanke saanut osakseen runsaasti ja positiivista julkisuutta?
Menetelmät ja materiaali	
<p>Hanke oli arviointihetkellä julkisen toiminnan osalta vasta alussa. Viestintäsuunnitelmassa esitettyjä tavoitteita voidaan tarkastella tässä vaiheessa hanketta lähinnä työpajakokemusten avulla. Julkisuutta tarkastellaan lehti-, internet- ja radiojuttuja avulla. Mediaosumat on lueteltu liitteessä 3.</p>	

⁴ Tavoitteet muotoiltu Peloton-hankkeen tiedotussuunnitelmassa

Luku 5. Peloton-hankkeen eteneminen ja tulevan toiminnan haasteet	
Arvioinnin kohde: Hanke kokonaisuutena	Luvun kohteena on hanke kokonaisuutena ja siinä tarkastellaan hankkeen etenemistä ja tulevan toiminnan haasteita
	Hankeprosessin onnistumista tarkastellaan seuraavien kysymysten avulla <ul style="list-style-type: none">• Miten hanke on saavuttanut tavoitteet ensimmäisen vuoden osalta?• Miten kampanja on onnistunut prosessina?• Miten toimintaa voitaisiin kehittää ensimmäisen vuoden kokemusten perusteella?

4. Peloton-hankkeen arviointitulokset

Tässä luvussa tarkastellaan Peloton-hankkeen tavoitteiden toteutumista ja arvioinnin tuloksia. Hanketta tarkastellaan seuraavien teemojen kautta, jotka muodostavat myös luvun alaluvut:

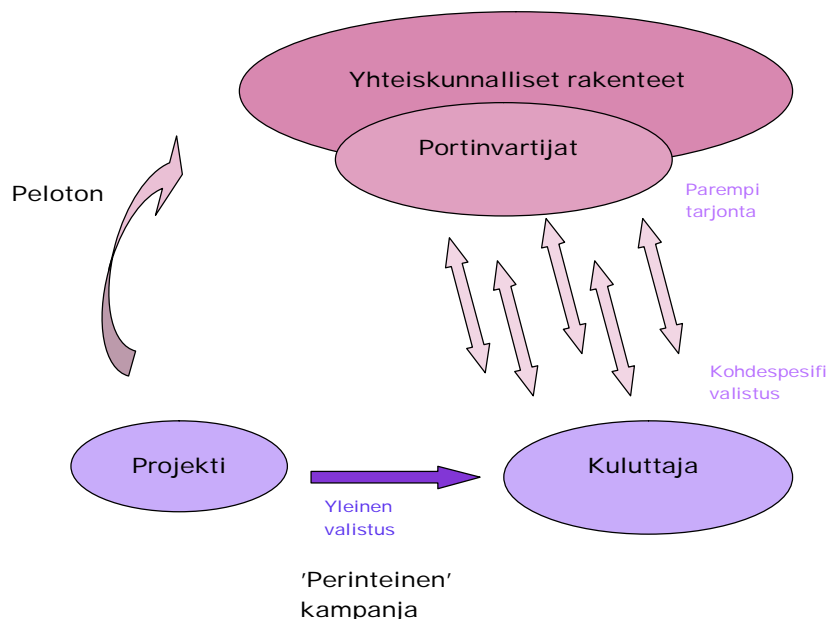
- 4.1. Hankesuunnitelma
- 4.2. Arjen arkkitehtien työpaja
- 4.3. Lounasravintola-alan ammattilaisten työpaja
- 4.4. Hankeviestintä

Jokaisen luvun lopussa on taulukko, johon on tiivistetty arvioinnin tulokset.

4.1. Hankesuunnitelma

Tässä luvussa Peloton-hankesuunnitelmaa arvioidaan teoreettisesta näkökulmasta tarkastellen sitä kulutuskäyttäytymisen tutkimuksen näkökulmasta ja ympäristövalistushankkeiden arviointiin perustuvan tiedon avulla.

Peloton-hankkeen tarkoituksena on vaikuttaa kuluttajien arkisiin valintoihin niin, että ne ovat energiatehokkaita ja siten ympäristön kannalta kestäviä (hankkeen piirissä käytetään käsitteitä vähähiilinen ja ilmastoystävällinen). Hanke saa rahoituksensa Sitran Energiaohjelman kansalaisten energiavalistumäärärahoista. Lähestymistapa eroaa perinteisestä energiavalistuksesta, joka on keskittynyt jakamaan tietoa kuluttajan energiavalintojen tueksi itse kuluttajalle. Peloton-hankkeessa kuluttajiin vaikutetaan kiertoteitse parantamalla kuluttajien mahdollisuuksia tehdä ympäristön kannalta kestäviä valintoja. Tätä vaikutusmekanismia esitellään kuvassa 3.

Kuva 3. Peloton-hankkeen vaikutusmekanismi

Kuvassa esitetään, miten 'perinteinen' energiansäästövalistus kohdistuu suoraan yksittäisiin kuluttajiin, kun taas Peloton-hanke pyrkii vaikuttamaan kuluttajien toiminnan kansallisiin reunaehtoihin eli yhteiskunnan rakenteisiin aktivoimalla portinvartijaryhmiä. Halutessaan portinvartijat voivat vaikuttaa kuluttajiin sekä tarjoamalla energiatehokkaita ja ilmastoystävällisiä tuotteita ja palveluita että informoimalla näiden ilmastovaikutuksista tai ympäristöystävällisyydestä. Näin he pystyvät antamaan kuluttajalle tehokasta kohdespesifiä ympäristövalistusta juuri valinnan hetkellä.

Kulutuskäyttäytyminen ja kulttuurinen muutos

Kuluttajien käyttäytymisen taustavaikuttajien merkityksestä keskustellaan paljon kulutuskäyttäytymistä jäsentävän tieteellisen tutkimuksen alalla. Kun kuluttajien valinnat on aiemmin nähty paljolti yksilöllisinä valintoina, joita säätelevät yksilön motiivit ja intentiot, lähtevät kulutuskäyttäytymisen uudet teoreettiset avaukset siitä, että yhteiskunnan rakenteet ja kulttuuriset merkitysrakenteet säätelevät paljolti kuluttajien käyttäytymistä. Käyttäytyminen on sosiaalista toimintaa ja riippuvaista niistä vaihtoehdoista, joita yhteiskunnassa on kulloinkin tarjolla. Pyrittäessä ymmärtämään kuluttajien arkista käyttäytymistä avainasemassa eivät välttämättä olekaan yksilöiden intentiot vaan esimerkiksi tavat, normit sekä infrastruktuurin, talouden ja lainsäädännön asettamat reunaehdot, jotka vaikuttavat käyttäytymiseen monin hienovaraisin tavoin.

Yleinen ympäristö- ja energiansäästövalistus voi ohjata kuluttajien käyttäytymistä hyvin yleisellä tasolla, mutta monet arkisen elämän valinnat vaativat kohdespesifiä ymmärrystä tilanteesta ja sen ulottuvuuksista sekä erityispiirteistä. Tämän vuoksi yleinen valistus voi jäädä ulkokohtaiseksi eikä tarjoa riittävää tietoa, jotta yksittäisten ratkaisujen yhteydessä voitaisiin löytää energiatehokkaita uusi käytäntöjä. (Heiskanen ja Timonen 1996.)

Kuluttajat ovat asenneselvitysten mukaan hyvin ympäristömyönteisiä, mutta tämä ei näy aina käyttäytymisessä. Arjessa kuluttajat painivat ristiriitaisten intressien ja kiireen keskellä eikä moniin arkisiin valintatilanteisiin löydy ympäristön kannalta yksiselitteisen hyviä ratkaisuja. Ilmastoystävällisen kulutuksen saavuttamiseksi ei välttämättä tarvitakaan asennekasvatusta tai ympäristövalistusta vaan konkreettisia neuvoja ja mahdollisuuksia toimia positiivisten ympäristöasenteiden mukaisesti. (Kulutustutkimuksen uusista avauksista ks. esim. Shove 2003, Eräranta ja Moisander 2006, Jackson 2005).

Kuluttajat eivät myöskään aina miellä tekevänsä energiankulutukseen liittyviä ratkaisuja silloin, kun tekevät päätöksiä, joilla on merkittäviä vaikutuksia elämäntavan ympäristökuormaan. Hyvä esimerkki tästä on asuminen. Kerrostaloasuminen kohtuullisin neliöin hyvien joukkoliikenneyhteyksien päässä kaupungissa on lähtökohdiltaan hyvin erilaista kuin maaseutumainen omakotitaloasuminen, joka tarjoaa asuinneliöitä, mutta tuottaa hiilidioksidipäästöjä sekä lämmityskulujen että liikkumisen osalta. Kuluttajan energiavalinnat eivät ole vain tietoisia yksittäiseen kulutuspäätökseen liittyviä valintoja vaan heidän aiemmat valintansa vaikuttavat niihin mahdollisuuksiin, joita heillä yksittäisessä valintatilanteessa on tarjolla. Tämän lisäksi erilaiset tavat ja käytännöt ohjaavat kuluttajien käyttäytymistä, eivätkä he välttämättä tiedosta niitä. Päätöksiä ohjaavat erilaiset kulttuurisesti jaetut normit ja ihanteet siitä, kuinka paljon tarvitaan asuinneliöitä asukasta kohti, millaista ruokaa voidaan tarjota henkilöstöravintoloissa ja kuinka pitkälle tulee matkustaa lomalla, jotta varmasti päästään irti arjesta.

Elämäntapa ei ole siten vain yksilöllinen valinta, vaan siihen vaikuttavat monet yhteisesti jaetut tavat ja käytännöt, joita vahvistetaan ja uusinnetaan päivittäin. Näiden muuttamiseksi vähähiilisemmäksi tarvitaan eräänlaista kulttuurin muutosta, uusia kulttuurisesti hyväksytyjä ja tavoiteltuja tapoja tehdä asioita toisin. (Shove 2003). Peloton-hankkeen ajatukset energiansäästön uudelleenbrändäämisestä sekä uusien tuote- ja palvelukonseptien kehittämistä sopivat hyvin tällaisen kulttuurisen muutoksen vaatimuksiin.

Hankesuunnitelman arviointi

Tutkimusmaailmasta käsin arvioituna ajatus kuluttajan elämäntapavalintoihin vaikuttavista portinvartijatahoista ei ole uusi ja portinvartijatahot ovat toki aiemminkin olleet ympäristö- ja energiatehokkuusvalistuksen kohteena (esimerkiksi Ilmankos-hanke ja LINKKI-ohjelmat⁵). Kuitenkin tapa ja selkeys, jolla portinvartijatahojen merkitys kuluttajan ympäristökäyttäytymiselle tuodaan esille Portinvartijat-raportissa, on erittäin hyvä ja luo kantavan pohjan koko hankkeelle. Peloton-hanke perustuu vahvaan visioon siitä, miten valistus saavuttaa yksittäiset kuluttajat 'kiertoteitse' portinvartijatahojen kautta. Portinvartijoiden merkitystä korostava taustateoria tukee erinomaisesti Peloton-hanketta ja tarjoaa näkemyksen siitä, kenelle ja minkälaisissa tilanteissa energiansäästövalistuksen tarjoaminen on tehokasta.

Hankesuunnitelman vahvuutena on myös se, ettei ympäristövalistus ole vain kertaluonteinen tapahtuma, vaan työpajasta alkaa ympäristövalistukseen tähtäävä prosessi. Peloton-hanke ei jätä portinvartijatahoa yksin toteuttamaan työpajassa syntyneitä ideoita, vaan tarjoaa erilaisia työkaluja ideoiden jatko kehittämiseen (kaksiosainen työpaja, Me-portaali ja innovaatioleirit).

Peloton-hanke osuu kiinnostavaan murroskohtaan, jossa kulutuskäyttäytymisen tieteellinen mallinnus on kokenut eräänlaisen paradigmanmuutoksen ja kulutuskäyttäytymistä jäsentävässä tutkimuksessa korostetaan rakenteiden, kulttuurin ja sosiaalisten seikkojen vaikutusta. Samalla kuluttajat ovat valmiita toimimaan ympäristömyönteisesti ja energiatehokas ja vähähiilinen elämäntavan kehittyminen ei ole enää asenteista kiinni. Yleisen asenteisiin vaikuttavan ympäristövalistuksen sijaan on tarvetta kohdespesifille ymmärrykselle siitä, millaiset toimet ja uudet käytännöt saavat aikaan ympäristön kannalta kestäviä valintoja. Peloton-hankkeen ajatus siitä, että pyritään synnyttämään tuotteita ja palveluita, uudenlaista toimijuutta ja uuden talouden tekijyyttä, sen sijaan, että vain valistettaisiin kuluttajia, tekee hankkeesta kunnianhimoisen ja syvällisesti kuluttajien käyttäytymisen muuttumista ymmärtävän hankkeen.

Peloton-hankkeen valistuskontribuution toimivuutta ei ole mahdollista arvioida hankkeen tässä vaiheessa tarkastelemalla sitä, miten kuluttajien käyttäytyminen on muuttunut, mutta lounasravintola-alan asiantuntijoiden työpajan kokemukset osoittavat, että valistuskontribuution avulla syntyy paljon potentiaalia tehokkaalle energiansäästölle.

Lounasravintola-alan ammattilaisten työpajaan osallistui 20 henkilöä, joista 11 vastasi työpajan jälkeen arviointikyselyyn. Osallistujat ilmoittivat kyselyssä vastaavansa

⁵ Ilmankos-hanke on Tampereen kaupungin syksyllä 2008 käynnistämä ilmastonmuutoksen ja kansalaisosallistumisen kampanja (<http://www.ilmankos.fi/>). LINKKI- ja LINKKI 2 -ohjelmat ovat kauppa- ja teollisuusministeriön vuosina 1993-2001 rahoittamat energiansäästöohjelmat.

työnsä puolesta noin 300–200 000 henkilön päivittäisistä lounasvaihtoehdoista. He kertoivat kyselyssä tulevansa tarjoamaan asiakkailleen ilmastoystävälliseksi markkinoidun lounaan joko parin kuukauden sisällä (44 % vastaajista) tai parin vuoden sisällä (44 % vastaajista) työpajasta. Valtaosa (91 %) vastaajista ilmoitti, ettei olisi lähtenyt kehittämään organisaatiotaan ilmastoystävällisemmäksi ilman Peloton-hanketta. Kyseessä ei ollut ryhmä, joka olisi ollut jo etukäteen hyvin tietoinen ruuan ilmastovaikutuksista, vaan arvioinnin tuloksena kävi ilmi, että he oppivat näistä vaikutuksista paljon juuri työpajassa. Kyseessä oli siis ryhmä, jolla ei olisi ollut valmiutta tai motivaatiota toimia ilmastoystävällisenä portinvartijatahona ilman Peloton-hanketta.

Ilmastoystävällisen lounaan tarjoaminen ja sen ilmastoystävällisyydestä tiedottaminen vaikuttavat kuluttajiin kahdella tavalla. Parantuneen tarjonnan ansioista kuluttajilla on mahdollisuus vaikuttaa valinnoillaan elämäntapansa ilmastoystävällisyyteen valitsemalla ilmastoystävällisen tuotteen. Toisaalta he saavat kohdespesifiä energiavalistusta kohdatessaan arjessaan ruokailun yhteydessä informaatiota, joka kertoo erilaisten lounasvaihtoehtojen ilmastovaikutuksista. Tässä vaiheessa hanketta voidaan sanoa, että hanke on onnistunut aktivoimaan portinvartijatahoja ideoimaan uusia tuotteita ja jos tuotteiden käytännön toteutus onnistuu yhtä hyvin, hanke tulee edistämään tehokkaasti energiansäästöä.

Hankesuunnitelma Tiivistelmä tavoitteista ja niiden toteutumisesta	
Arvioinnin kohde	Tavoitteiden toteutuminen
Hankkeen tuloksellisuus	Tavoitteet ovat kunnianhimoiset ja projektin alkuvaiheessa vaikeasti arvioitavissa. Hankkeen taustalla on vahva ja syvälinen näkemys siitä, millä tavoin Peloton-hankkeen energiansäästövalistus tulee vaikuttamaan yhteiskunnassa. Tämä tukee hienosti konkreettista hanketta ja on arvioinnin mukaan toiminut tässä vaiheessa projektia erittäin hyvin. Hankkeella on potentiaalia ylittää erittäin hyvin tuloksiin.
Portinvartijoihin keskittyvän hankkeen tarkoituksenmukaisuus	Portinvartijatahojen aktivointi ja motivointi kehittämään ilmastoystävällisiä tuotteita ja palveluja onnistui erittäin hyvin työpajassa. Portinvartijaorganisaatioiden kouluttaminen on siten hyvin perusteltua.

4.2. Arjen arkkitehtien työpaja

Luvussa tarkastellaan arjen arkkitehtien työpajaa kuvailemalla ensin työpajan toteutusta ja arvioimalla sen jälkeen, miten työpajalle asetetut tavoitteet on saavutettu. Lopuksi esitetään tiivistelmä arviointituloksista sekä arvioinnin pohjalta syntyneet kehitysiedat.

Työpajan toteutus

Peloton-hankkeen ensimmäiseen työpajaan osallistuivat arjen arkkitehdit, eli ryhmä pienten lasten vanhempia. Työpajassa oli yhteistyökumppanina Mannerheimin lastensuojeluliiton (MLL) Varsinais-Suomen piiri. Demos Helsinki vastasi työpajan organisoinnista ja sisällöstä, MLL:n piirityöntekijä Minna Maanpää piti alustuksen vertaistuen merkityksestä sekä MLL:n toiminnasta. Hän myös kertoi mahdollisuudesta kouluttautua MLL:n vapaaehtoiseksi. Työpajaa oli mainostettu MLL:n verkostojen kautta. Työpajaa mainostettiin myös erilaisille järjestöille sekä yksityishenkilöille sähköpostilistoilla ja facebookissa.

Koulutukseen oli ilmoittautunut yli 20 osallistujaa. Muutama oli estynyt saapumaan paikalle, mutta osallistujia oli vähintäänkin 16 joka kerralla. Osallistajat olivat pääosin pienten lasten äitejä.

Ennen työpajaa osallistujille tehtiin puhelinhaastattelu keräten näin taustatietoa osallistujista, sekä aktivoiden heitä miettimään omaa rooliaan energiatoimijana. Osallistajat tekivät myös ennakkoon hiilijalanjälkitestin, jossa kartoitettiin heidän oman elämäntapansa ympäristökuormittavuutta.

Muista ryhmistä poiketen, hankkeen ensimmäinen työpaja oli jaettu neljään tapaamiseen, joista kolme oli tietopitoisia aamupäiviä ja yksi iltatilaisuus. Syynä järjestelyyn oli se, että pienten lasten vanhemmille osallistuminen kahden päivän tiiviiseen työpajaan arvioitiin liian hankalaksi. Lapsille oli järjestetty lastenhoitoa naapuritalossa ja siellä oli hoidossa noin 10 lasta. Alle puolen vuoden ikäiset lapset olivat mukana työpajassa ja heitä varten järjestettiin tilaa huoneen lattialle. Työpajojen päätteeksi oli järjestetty ruokailu sekä vanhemmille että lapsille. Järjestelyt sujuivat erittäin hyvin ja osallistujien palaute niiden osalta oli hyvin positiivista.

Työpaja aloitettiin laajalla yleisluennolla, jossa kerrottiin ilmastonmuutoksesta ja sen vaikutuksista tulevaisuudessa. Luennolla esiteltiin innovaatioita ja oivalluksia, jotka olivat muuttaneet maailmaa edistäen merkittävästi esimerkiksi sairauksien ennaltaehkäisyä ja ympäristön kannalta kestäväää elämäntapaa. Luennon yhteydessä esiteltiin myös ideoita portinvartijoista ja heidän merkityksestään kuluttajien valinnoille.

Tapaamiset keskittyivät eri teemojen ympärille, joista merkittävimpinä olivat ruoka, asuminen ja liikkuminen. Työpajoissa kuultiin asiantuntija-alustuksia myös lasten asuinympäristösuhteesta (Marketta Kyttä, TKK), rakentamisen ja remontoinnin ympäristönäkökulmista (Inno-ohjelman Kerkko Halme ja Ville Heino) sekä esittely liikeideasta, jossa tavaraa vaihdetaan internetpohjaisen palvelun avulla (Johanna Kajosaari, Netycler).

Osallistujille jaettiin materiaalina tietokortit asumisen, liikkumisen sekä ruuan ilmastovaikutuksista. Me-portaaliin toimitettiin joidenkin alustusten diat ja vetäjät

painottivat, että kaikkea heidän jakamaansa materiaalia saa vapaasti jakaa ja hyödyntää muissa yhteyksissä.

Työpajakoulutus perustui luennon ja alustusten ohella erilaisiin aktivoiviin ryhmiin. Keskustelu ryhmissä oli vilkasta ja siihen osallistuivat kaikki paikallaolijat. Keskustelu täytyi välillä katkaista, jotta olisi pysytty aikataulussa.

Arjen arkkitehtien työpajassa käsiteltiin useita teemoja, joista viimeisellä tapaamiskerralla valikoitui 'ideamyly' menetelmän avulla tarkempaan kehittelyyn neljä. Näistä yhtä, kestävän kehityksen työpajakonseptia pienten lasten vanhemmille, on lähdetty kehittämään MLL:n organisoimana ja sitä on tarkoitus levittää MLL:n paikallisyhdistyksille.

Työpaja päättyi iltatilaisuuteen, jossa valmistettiin ruokaa kokki Maija Silvennoisen johdolla ja nautittiin illallinen vapaamuotoisesti jutustellen. Ryhmän seuraava ja viimeinen tapaamiskerta sovittiin neljän kuukauden päähän.

Arviointi

Työpajaa arvioitiin sille asetettujen tavoitteiden avulla. Työpajan tavoitteet sekä arviointikysymykset on esitelty tarkemmin luvussa 3.3.

Pääasiallisena lähteenä arvioinnissa olivat osallistujille tehdyn arviointikyselyn ja työpajapalautelomakkeen tulokset. Arviointikyselyn palautti seitsemän osallistujaa ja palautelomakkeen 16 osallistujaa. Arviointilomake oli huomattavan pitkä (4 tiivistä sivua) ja tämä lienee aiheuttanut alhaisen vastausprosentin. Arvioinnissa on myös hyödynnetty 15 osallistujalle tehtyä ennakkohaastattelua.

Työpajaan osallistujat

Arjen arkkitehtien työpaja järjestettiin yhteistyössä Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry:n kanssa. MLL on valtakunnallinen kansalaisjärjestö, johon kuuluu 13 piirijärjestöä sekä 565 paikallisyhdistystä, joilla on puolestaan 91 584 jäsentä. Yhtenä toimintamuotona järjestöllä on säännöllinen pienten lasten vanhempien tapaaminen, perhekahvilatoiminta. Vuonna 2008 kokoontui 428 perhekahvilaa, ja niissä oli käyntejä yli 270 000. (Vuosikertomus 2008, 7-8.). MLL tavoittaa siis erittäin hyvin kotona olevia pienten lasten vanhempia. Toinen Turussa vaikuttava vertaistukeen perustuva yhdistys Mammakeidas, osallistui myös työpajaan yhden henkilön voimin. Muut osallistujat olivat yksittäisiä toimijoita.

Työryhmään oli valikoitunut idearikas joukko kotivanhempia ja muutama osallistujista oli toiminut ilmastoystävällisten palveluiden tuottajana jo aiemmin. Vaikkei vielä ole mahdollista arvioida, lähtevätkö MLL:n työntekijöiden lisäksi muut ryhmän jäsenet tuotteistamaan työpajan ideoita, muutamalla osallistujalla oli alustavia ideoita palvelutuotteista ja ryhmässä on siten potentiaalia tälle.

Työpajan tavoitteena osallistujien suhteen oli tavoittaa 20 alan keskeistä toimijaa ja tämä toteutui, joskaan ei ole ihan selvää, mitä keskeisellä toimijalla tässä yhteydessä tarkoitetaan. Oman elämän- ja lähipiirinsä vaikuttajina kaikki osallistujat ovat keskeisiä, mutta kaikilla osallistujilla ei ollut kiinnostusta jatkaa lähipiiriään laajempaan vertaisvaikuttajina tai ilmastoystävällisten tuotteiden ja palvelujen kehittäjinä. On kuitenkin on hieman epäselvää, oliko Peloton-hankkeen tavoitteena

tämän ryhmän osalta tuottaa ilmastoystävällisiä palveluita ja tuotteita vai pääasiassa aktivoida ryhmän jäsenet kehittämään omaa elämäntapaansa ilmastoystävällisemmäksi. MLL:a valtakunnallisena järjestönä voidaan pitää keskeisenä toimijana ja vertaistyöpajakonseptin ansiosta Peloton-työpajan asiasisältö ja hyväksi havaitut työpajamenetelmät voivat saavuttaa hyvin laajan yleisön.

Energiatoimijuuden kehittyminen

Arjen arkkitehdeille tehtyjen ennakkohaastattelujen mukaan he olivat kiinnostuneita ympäristöasioista ja moni heistä pyrki ottamaan ympäristöasioita huomioon arkisissa valinnoissaan. Heidän tavoitteensa työpajan osalta liittyivät pääasiassa oman elämäntavan ja asumisen kehittämiseen ilmastoystävälliseksi. Arvioinnin tulosten perusteella osallistujat oppivat työpajassa uutta ja se innosti heitä etsimään uusia mahdollisuuksia ilmastoystävälliseen elämäntapaan. Voidaan sanoa, että työpaja vahvisti heidän henkilökohtaista energiatoimijuuttaan.

Peloton-hankkeen ideana oli, että arjen arkkitehdit voivat myös tukea ja valistaa muita vanhempia ja toimia näin vertaisvalistukseen ja -tukeen perustuvina portinvartijoina. Ajatusta portinvartijuudesta ja vertaisvaikuttamisesta esiteltiin ennakkohaastatteluiden yhteydessä ja työpajassa. Osallistujat pitivät ajatusta kiinnostavana, mutta monikaan ei pitänyt itseään suoranaisesti vertaisvaikuttajana. Työpajan ennakkohaastatteluiden perusteella osallistujat olivat kiinnostuneita pienistä arjen teoista, joita voi lähteä toteuttamaan kotona ja lasten kanssa. Myös uusien samanhenkisten ihmisten tapaaminen innosti monia.

Arjen arkkitehdeille portinvartijuus ei ole niin selkeä rooli kuin esimerkiksi lounasravintola-alan ammattilaisille. Toki perheen arjen pyörittäjällä on merkittävä asema kodissa ja kotona lasten kanssa olevat vanhemmat muodostavat erilaisia yhteisöjä ja vertaispiirejä. Neljä seitsemästä arviointikyselyn vastaajasta oli toiminut aiemmin vertaisvaikuttajana ja kaksi heistä ympäristöalan vertaisvaikuttajia. Kukaan vastaajista ei toiminut vertaisvaikuttajana Internetin keskustelupalstoilla. MLL:n toiminnassa osallistujista mukana oli ennen työpajaa ainakin viisi henkilöä. Yksi osallistuja edusti vertaistukea tarjoavaa yhdistystä Mammakeidasta.

Arviointikyselyn mukaan työpaja vahvisti vastaajien intoa vaikuttaa lähipiiriinsä ja kaikki vastaajat ilmoittivat jakavansa tietoa ilmastoystävällisistä käytännöistä, tuotteista tai palveluista perheenjäsenille, kavერიpiirilleen sekä työpaikalla tai 'kotivanhempitapaamisissa' (esim. hiekkalaatikolla tai kerhoissa). Enemmistö kuvasi työpajan innostaneen heitä vertaisvaikuttamiseen ja vain yksi vastaaja piti vaikuttamista hieman kiusallisena toimintana.

Arviointikyselyssä vastaajia pyydettiin kertomaan millaisia ilmastoystävällisiä vaikuttajia he ovat tulevaisuudessa. Vastaajien mukaan he jatkavat oman lähipiirinsä vertaisvaikuttajina. Viisi vastaajaa seitsemästä piti mahdollisena, että hän tulisi työskentelemään ympäristöalan vertaisvaikuttajana. Osallistujilta pyydettiin myös 'huimaa, mutta kuviteltavissa olevia' ideoita siitä, millaisia vertaisvaikuttajia vastaajat voisivat olla tulevaisuudessa. Esille nousivat ideat second - vaatekaupan, ekopäiväkodin ja ilmastoystävällistä kodinhoitopalvelua tarjoavan yrityksen perustamisesta.

Vaikka osa osallistujista oli pääasiassa kiinnostunut oman elämäntapansa kehittämisestä tai opin hyödyntämisestä nykyisessä työssään, joukossa oli myös

ihmisiä, jotka etsivät sellaista uutta suuntaa elämäänsä, jossa voisivat hyödyntää työpajan antia ja olla mukana tarjoamassa ilmastoystävällisiä tuotteita ja palveluita. Ajatus siitä, että työpajan keskustelujen pohjalta voitaisiin jalostaa yritysideoita, oli läsnä, vaikkei siis kaikilla osallistujilla omana päämääränään.

Kuten jo edellä mainittiin, tämän ryhmän yhteydessä jäi hieman epäselväksi, oliko työpajan perimmäisenä tarkoituksena vertaisvaikuttajan tai portinvartijan roolin kehittyminen, vai oliko tavoitteiden osalta riittävää, että työpajaan osallistujat ymmärsivät työpajan jälkeen oman merkityksensä energiatoimijana. Tässä vaiheessa projektia on selvää, että ainakin jälkimmäinen tavoite on jo täyttynyt.

Työpaja oppimiskokemuksena

Seuraavassa työpajaa tarkastellaan oppimiskokemuksena esitellen, millainen työpaja oli oppimistilanteena, miten hyödyllisenä työpajan asiasisältöä ja materiaalia pidettiin sekä mitä työpajassa opittiin.

Luennot ja alustukset olivat sekä havainnoinnin että osallistujilta saadun palautteen avulla arvioiden erittäin hyviä. Hankkeen vetäjät hallitsivat energiansäästön asiasisällön ja osasivat viestiä siitä havainnollistaen vaikeita asioita helposti ymmärrettävällä tavalla. Tunnelma työpajoissa oli innostunut ja tästä kiitettiin palautteessa erityisesti hankkeen vetäjiä. He osasivat organisoida myös aktivoivat ryhmätyöt erittäin hyvin.

Vierailevat luennoijat toivat koulutukseen uusia näkökulmia. Hankkeen vetäjät osasivat hyvin täydentää esityksiä ja aktivoivat keskustelua alustusten jälkeen. Koulutuksen henki oli kannustava ja positiivisiin ratkaisuihin ohjaava. Ryhmätöissä etsittiin hyviä esimerkkejä, mietittiin millaisia palveluja ja tuotteita itse kaivattaisiin, jotta oma arki olisi ilmastoystävällisempää. Työpajassa kehiteltiin ratkaisukeinoja ongelmiin sen sijaan, että olisi puhuttu vain ongelmista.

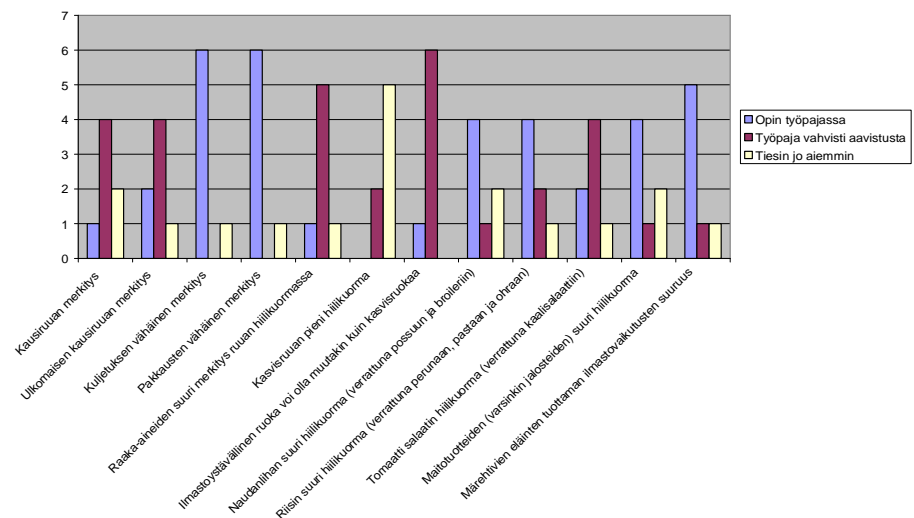
Luennot ja alustukset olivat visuaalisesti erittäin tyylikkäitä ja monipuolisia sisältäen muun muassa videokuvaa. Luennon materiaali heijastettiin kahdella videotykillä koko seinän levyiseksi ja tämä teki esityksestä vaikuttavan. Luennoissa oli sopivassa suhteessa asiaa, käytännöllisiä havainnollistuksia, huumoria ja hyviä oivalluksia. Kurssipalautteessa esitettiin, että keskustelulle olisi voinut varata enemmän aikaa, mutta toisaalta arvostettiin sitä, että erilaisia teemoja ehdittiin tiiviin tahdin ansioista käsittelemään useita.

Arviointikyselyssä osallistujia pyydettiin arvioimaan työpajassa jaettua materiaalia, tietolehtisiä asumisesta, liikkumisesta ja ruuasta, sekä pidettyjen alustusten materiaalia, josta osa oli saatavilla Me-portaalista. Vastausten mukaan työpaja antoi hyvän kokonaiskuvan elämäntavan ilmastohaasteista ja niiden ratkaisumahdollisuuksista, asiasisältöä oli havainnollistettu hyvin ja se oli tarpeeksi konkreettista, jotta sitä voitaisiin soveltaa käytännön tilanteissa. Materiaali oli palautteen mukaan inspiroivaa ja asiantuntevaa sekä tarjosi pohjan, jonka avulla esille tulleita ideoita oli mahdollista kehittää eteenpäin itsenäisesti.

Peloton-hankkeen tavoitteena on muuttaa käsityksiä ja mielikuvia energiansäästöstä ja tehdä siitä kiinnostava ja tavoiteltava asia. Hankkeen pyrkimystä uudelleenbrändätä energiansäästö arvioitiin arjen arkkitehdeille tehdyn kyselyn avulla. Osallistujia pyydettiin vertaamaan aiemmin saamaansa energiansäästövalistusta

Peloton-työpajassa jaettuun informaatioon. Tulosten perusteella luonnehdinnat energiansäästöä uhrautumista vaativana ja sävyllään syyllistävänä toimintana sopivat paremmin muuhun energiavalistukseen, kun taas Peloton-työpajan informaatioon liitettiin väittämä siitä, että energiansäästö vaatii luovia ratkaisuja. Selkein ero näiden välille saatiin 'energiansäästö vaikuttaa houkuttelevalla' väitteen avulla, jonka koettiin sopivat Peloton-työpajan valistukseen, muttei niinkään muuhun energiansäästöinformaatioon. Arvioinnin tulokset antavat viitteitä siitä, että energiansäästön uudelleenbrändäyksessä tullaan onnistumaan - tai oli jo onnistuttu.

Työpajan tiedollista antia arvioitiin kysymällä, mitä osallistujat tiesivät ruuanvalmistuksen ilmastovaikutuksista ennen työpajaa ja mitä he oppivat työpajassa (kuva 4)⁶. Jos vastaajalla oli jäsentymätön aavistus asiasta, ja työpaja selkeytti sen, häntä pyydettiin valitsemaan vastausvaihtoehto 'työpaja vahvisti aavistusta'.

Kuva 4. Työpajan tiedollinen anti

Tuloksista voi päätellä, että kasvisruuan ja kausiruuan ilmastoympäryllisyys oli vastanneille jo entuudestaan jossain määrin tuttua, mutta kuljetusten ja pakkausten vähäinen merkitys ruuan ilmastovaikutuksiin sekä riisin, naudanlihan, maitotuotteiden sekä märehtivien eläinten tuottamien ilmastovaikutusten suuruus, olivat seikkoja, jotka moni oppi työpajassa. Vastaajien tietotaso vaihteli paljon, yksi vastaajista ilmoitti tienneensä yhtä poikkeusta lukuun ottamatta kaikki arvioinnissa mainitut seikat entuudestaan.

⁶ Alla esitettyjä ruuantuotannon ilmastovaikutuksia käsiteltiin monipuolisesti luennolla. Ne on esitetty tässä yksinkertaistetussa muodossa, esimerkiksi 'kuljetusten vähäinen merkitys' viittaa tietoon, että keskimäärin kuljetus vaikuttavat vain vähän ruuantuotannon ilmastovaikutuksiin, vaikka tuki tämä riippuu paljon siitä, millaisesta kuljetusvälineestä, -muodosta (kuivatavaraa vai kylmälaitteita vaativaa) ja -matkasta on kyse.

Konkreettiset ideat ilmastoystävällisen elämäntavan tueksi

Arjen arkkitehtien työpajassa käsiteltiin hyvin monia teemoja lämpöpumpusta kestovaippoihin. Viimeisellä tapaamiskerralla järjestettiin 'ideamylly', jonka avulla tarkempaan kehittelyyn valikoitui neljä ideaa: (1) vähähiilinen tuotemerkki, (2) ilmastoystävällinen päiväkotito, (3) viikon ilmastomenu kotikokeille ja (4) kestävän elämäntavan vertaistyöpajapaketti lapsiperheille. Jokaista ideaa pohdittiin pienryhmässä ja niistä tehtiin materiaallinen tuotos kooten isolle paperille suunnitelman keskeiset piirteet. Tämä tuotos esiteltiin koko ryhmälle ja hankkeen vetäjät pyysivät ryhmiä työstämään esityksestä konkreettisen idean Peloton-ideakilpailuun. Nämä tuotokset eivät olleet saatavilla Me-portaalissa arviointiajanjaksolla.

Kestävän elämäntavan vertaistyöpajapakettin kehittäminen oli jatkettu Mannerheimin lastensuojeluliiton Varsinais-Suomen piirin toimesta. Kehitystyön tarkoituksena oli luoda konsepti, jota myös muut MLL:n jäsenjärjestöt ympäri Suomen voisivat hyödyntää. Peloton työpajan asiasisällön ja hyväksi havaittujen työpajamenetelmien oli mahdollista saavuttaa hyvin laaja yleisö.

Kehitystyöhön rekrytoitiin osallistujia ja mahdollisia tulevia pienryhmävetäjiä Peloton-työpajasta. Seitsemän hengen joukosta kolme oli ollut aiemmin MLL:n toiminnassa mukana (yksi siis hankkeen vetäjä MLL:ltä) ja neljä ei. Kehitteillä oli viiden teeman paketti, jota voitiin hyödyntää esimerkiksi perhekahvilatoiminnan viikoittaisissa tapaamisissa. Näistä oli mahdollista rakentaa joko viiden tapaamiskerran kokonaisuus tai käyttää niistä vain yhtä. Nämä viisi teemaa olivat (1) ympäristöongelmat yleensä, (2) asuminen, (3) ruoka, (4) liikkuminen ja matkustaminen sekä (5) kierrätys. Jokaista teemaa varten oli kerätty materiaalia, joka piti sisällään taustatietopakettin, aihepiiriä avaavia kysymyksiä, joiden avulla vetäjä pystyi aktivoimaan osallistujat miettimään teemaa sekä toiminnallisia tehtäviä, joita voitiin tehdä esimerkiksi ryhmätyönä. Peloton-koulutusta oli hyödynnetty suunnittelussa sekä käyttämällä koulutuksen materiaalia (ns. tietokortit asumisesta, ruuasta ja liikkumisesta) että hyödyntämällä koulutuksessa käytettyjä toiminnallisia ja aktivoivia työskentelymenetelmiä.

Muut työpajassa syntyneet konkreettiset ideat olivat yksilöllisiä asumiseen tai mahdollisiin työkuviioihin liittyviä suunnitelmia.

Työpajan jälkeinen toiminta

Peloton-hankkeen ajatuksena on, että työpajoissa syntyneitä ideoita jatkajalostetaan (1) työpajaan osallistuneiden kanssa Me-portaalissa, (2) osallistujien omassa arjessa tai organisaatioissa sekä (3) Peloton hankkeen puitteissa esimerkiksi tulevassa päivän mittaisessa tapaamisessa tai innovaatioleirillä vuonna 2011. Lopuksi tarkastellaan vielä vastaajien näkemyksiä Me-portaalista sekä sitä, millaista tukea osallistujat Peloton-hankkeelta jatkossa toivovat.

Työpajassa esiteltiin Peloton-hankkeen internetsivuston Me-portaali, jossa oli mahdollista käydä keskustelua ja jakaa tietoa työpajan teemoista. Arviointijakson päätyttyä 14 arjen arkkitehtiä oli osallistunut Me-portaaliin tuottamalla sinne materiaalia, esimerkiksi kuvan tai kuvauksen itsestään, keskustelunavauksen tai kommentin. Arviointikyselyyn vastaajista kolme oli osallistunut keskusteluun, neljä ilmoitti, ettei ja syyksi mainittiin ajanpuute, kiinnostuksen puute ja se, ettei sieltä

löytynyt itseä kiinnostavaa teemaa. Arjen arkkitehtien työpajakokonaisuuden aikana Me-portaali oli aktiivisemmassa käytössä, mutta työpajojen jälkeen osallistujat olivat lisänneet sinne materiaalia hyvin vähän. Vastaajat olivat käyneet katsomassa materiaalia Me-portaalissa seuraavasti: kerran (2 henkilöä), muutamia kertoja (2 henkilöä) ja loput ilmoittivat käyneensä siellä useammin kurssin aikana, sen jälkeen harvemmin esimerkiksi 'kerran viikossa tai kahdessa' (3).

Me-portaali ja muu sosiaalisen median käyttö oli vain osalle arviointikyselyyn vastaajista tuttua ja vain kaksi vastaajaa piti sitä luontevana keskustelufoorumina itselleen. Enemmistö ilmoitti, että heistä työpajan ideoiden edistäminen tuntui luontevammalta työ-, perhe- ja kaveripiirissä kuin Me-portaalissa. Kuitenkin kolme vastaajaa seitsemästä ilmoitti haluavansa jatkaa vähähiilisten ideoiden kehittelyä Me-portaalissa.

Arviointikyselyssä tiedusteltiin vielä näkemyksiä siitä, millaisia tukimuotoja hankkeen tulisi tarjota jatkossa. Esiitettyjä tukimuotoja arvioitiin asteikolla 'tarpeellinen', 'hyvä lisä, muttei välttämätön' ja 'jää tarvitsijan omalle vastuulle'. Vastaajamäärät on merkitty vastausten jälkeen sulkuihin.

Tarpeellisina tukimuotoina nähtiin 'kriteeristö tuotteille tai palveluille, jotka ovat ilmastoystävällisiä' (7/7), 'lisää tapaamiskertoja' (5/7) ja 'tietopaketti elämäntavan ilmasto vaikutuksista toiminnan tueksi' (4/7). Sen sijaa 'jonkinlainen merkki, symboli tai visuaalinen ilme, jota voidaan hyödyntää hankkeen piirissä kehitettyjen tuotteiden ja palvelujen yhteydessä' oli vastaajien mielestä 'hyvä lisä, muttei välttämätön' (6/7). Vastaajat toivoivat myös aktivoivaa keskustelua Me-portaaliin. Osa vastaajista ilmoitti, ettei heillä ollut mielessään mitään selkeää hanketta tai projektia, joihin he kaipasivat tukea.

Edellä mainittuja tukimuotoja ei ollut suunnitteilla Peloton-hankkeen toimesta. Työpajaa ei voitu arvioida vielä kokonaisuutena, sillä arviointihetkellä kokonaisuus oli vielä kesken, mutta vaikuttaisi siltä, että osallistujien toiveiden ja hankkeen toimintamuotojen välillä oli jonkinlainen epäsuhta.

Seuraavassa, ryhmän viimeisessä tapaamisessa tultiin esittelemään ainakin MLL:n piirissä valmisteltua hanketta, mutta muuten tapaamisen sisältö oli vielä auki. Havainnoinnin perusteella jäi tunne, että onnistuneen ja innostavan työpajan loputtua osallistujat jäivät hieman 'tyhjän päälle', ihmettelemään, mitä nyt pitäisi tai voisi tehdä. Muutama osallistuja kertoi myös, ettei oikein tiennyt työpajan alussa, mihin oli tullut mukaan. Muuten todella hyvin edenneen ja toteutetun työpajan kokonaisuutta voisi vielä kehittää niin, että osallistujille tarjottaisiin selkeämpi kuva siitä, mitä työpajassa ja koko hankkeessa tulee tapahtumaan, ja millaisia mahdollisuuksia sen avulla aukeaa.

<p>Arjen arkkitehdit työpaja Tiivistelmä tavoitteista ja niiden toteutumisesta</p>	
<p>Yleisarvio Työpaja onnistui hyvin ja sen tavoitteet saavutettiin. Työpaja innosti ja motivoi osallistujia toimimaan, kasvatti heidän ymmärrystään ilmastoystävällisistä valinnoista ja oli tunnelmaltaan erinomainen. Se sai osakseen hyvää palautetta ja osallistujat toivoivat, että se voisi jopa jatkua jossain muodossa työpajan toisen osan jälkeenkin.</p>	
<p>Tavoitteet ja niiden toteutuminen</p>	
Osallistujat	<p>Osallistujamäärä 20, osallistujina alan keskeiset toimijat</p> <p>Ilmoittautuneita yli 20, peruutusten jälkeen paikalla 20-16 osallistujaa. Yhteistyökumppanina Mannerheimin lastensuojeluliiton Varsinais-Suomen piiri. Osallistuja myös Mammakeidas järjestöstä. Muut yksityishenkilöitä.</p>
Energiatoimijuus	<p>Energiatoimijuuden ymmärtäminen ja vertaisvaikuttajaposition kehittyminen</p> <p>Osallistujat olivat jo ennen työpajaa melko ympäristötietoisia, mutta työpaja aktivoi osallistujia ymmärtämään heidän merkitystään energiatoimijoina ja toimimaan lähipiirin vertaisvalistajana tai -tukena ympäristöasioiden suhteen. Osallistujien tavoitteet ennen työpajaa henkilökohtaiseen elämäntapaan liittyviä, mutta osa kiinnostui työpajan myötä ajatuksesta vertaisvaikuttajana toimimisesta. 7/16 (40 %) viimeisen työpajatapaamisen osallistujista lähti mukaan suunnittelemaan vertaistukeen perustuvaa järjestötoimintaa</p>
Tiedolliset tavoitteet	<p>Energiansäästön oivaltaminen portinvartijatahon näkökulmasta ('mitä energiansäästö tarkoittaa meidän työssämme')</p> <p>Osallistujat oppivat työpajassa paljon ruuantuotannon ilmastovaikutuksista (arvioitu kyselyn avulla). Työpajassa käytetty materiaali arvioitiin asiantuntevaksi, käytännölliseksi ja innostavaksi.</p>

Uudelleen-brändätty energiansäästö	Uudenlainen, positiivinen kuva energiansäästöstä Kyselyyn vastanneet pitivät Peloton-hankkeen energiansäästöinformaatiota houkuttelevampana ja vähemmän syyllistävänä kuin energiansäästöinformaatiota yleensä. Positiivisiin esimerkkeihin ja ratkaisuehdotuksiin keskittyminen loi työpajaan hyvän tunnelman.
Toiminnalliset tavoitteet	Syntyy motivaatio toimia ja oivalluksia, miten toimitaan Työryhmässä syntyi paljon ideoita vähähiilistä tuotteista ja palveluista, mutta ne olivat lähinnä potentiaalisten käyttäjien toiveita, ei mahdollisen tuottajan konkreettisia suunnitelmia. Palautteessa keuhuttiin paljon työpajan innostavaa tunnelmaa ja tapaamisia toivottiin lisää. Me-portaaliin tuotettiin materiaalia työpajan aikana, mutta sen jälkeen ei juurikaan.
Tuotokset	Työpajassa valmistetaan materiaallinen lopputuote Ryhmätyönä valmisteltiin neljää eri ideaa, joista tehtiin myös materiaallinen lopputuote. Nämä eivät ole saatavilla Me-portaalissa.

Arjen arkkitehtien työpajan kehittämisideat

- Tavoitteiden osalta oli hieman epäselvää, oliko tarkoituksena innostaa arjen arkkitehtejä oman elämäntapansa muuttajiksi vai vertaisvaikuttajiksi. Osallistujat tavoitteet ennen työpajaa liittyivät pääasiassa oman elämäntavan muuttamiseen ilmastoystävällisemmäksi. Arviointikyselyn tulosten mukaan myös kiinnostusta vertaisvaikuttamiseen oli syntynyt ja niihin liittyvien mahdollisuuksien pohtiminen sopisi hyvin seuraavan työpajan teemaksi.
- Keskustelu työpajassa oli hyvin vilkasta ja käsitellyn asiämäärän olisi voinut halutessa jakaa vieläkin useampaan tapaamiskertaan. Jos vastaavia arjen arkkitehtien ryhmiä järjestetään jatkossa, yhteistyökumppaniksi sopisi järjestö, jolla on kiinnostusta jatkaa työpajan toimintaa opintopiirimäisenä keskustelukerhona.
- Yhteenveto menneestä työpajasta sekä tulevan tapaamisen esittely olisi ollut hyvä lisä työpajan viimeisellä kerralla, sillä nyt se loppui ilman varsinaista lopetusta.
- Me-portaalin käyttöopastus työpajassa ja aktivointi esimerkiksi siellä suoritettavan tehtävän avulla työpajojen välissä, voisi innostaa ihmisiä, osallistumaan sisällöntuotantoon.
- Työpajassa valmistettiin materiaallinen lopputuote, esitykset neljästä ilmastoystävällisestä ideasta. Ne voitaisiin esitellä Me-portaalissa, jotta osallistujat muistaisivat ne.

4.3. Lounasravintola-alan ammattilaisten työpaja

Lounasravintola-alan ammattilaisten työpajaa tarkastellaan kuvailemalla ensin työpajan toteutusta ja arvioimalla sen jälkeen, miten työpajalle asetetut tavoitteet on saavutettu. Lopuksi esitetään tiivistelmä arviointituloksista sekä arvioinnin pohjalta syntyneet kehitysideat.

Työpajan toteutus

Havainnoitavat kaksi koulutusta erosivat jonkin verran toisistaan muodoltaan, sillä lounasravintola-alan ammattilaisten työpajassa kohteena oli selkeämmin portinvartijataho, joka oli työnsä puolesta merkittävässä asemassa mahdollistamassa kuluttajien ilmastoystävälliset valinnat. Myös koulutus vastasi muodoltaan alkuperäistä ideaa, jossa työpajat toteutetaan kahden päivän intensiivisellä tapaamisella. Tässä koulutuksessa ryhmä oli yhtenäisempi ja kysymykset alaan liittyvistä ympäristökysymyksistä rajatumpia kuin arjen arkkitehteillä. Keskustelu liikkui pääosin ruuan raaka-aineiden ilmasto vaikutuksissa, ei niinkään esimerkiksi ruuan valmistusmenetelmissä.

Työpaja järjestettiin Mäntsälän Hirvihaaran kartanossa, joka loi hienot puitteet työpajalle. Sisällön suhteen työpaja eteni kuten arjen arkkitehtien työpaja. Työpajan alussa esitettiin luento ilmastonmuutoksesta, sen vaikutuksista kuluttajien arjessa ja mahdollisuuksista vastata ilmasto haasteeseen. Työpaja jatkui erilaisten harjoitusten ja ryhmätöiden rytmittämänä. Keskustelu oli vilkasta ja innostunutta. Päivän lopuksi alan haasteita jäsenettiin 'ideamyly'-menetelmän avulla. Tällä kertaa hanke-työntekijät toimivat ryhmissä sihteereinä kirjaten keskustelussa syntyneet ideat. He työstivät niistä illan ja yön aikana graafikon avustuksella tyylikkää PowerPoint esitykset. Nämä esiteltiin seuraavana päivänä ja muiden ryhmien jäsenet saivat antaa niistä palautetta. Tuotoksena syntyi neljä konkreettista ideaa, joita osa osallistujista lähti jatkojalostamaan heti työpajan jälkeen. Osallistujat antoivat työpajan päätteeksi lupauksen viedä työpajan ajatuksia käytäntöön työpaikalla. Tämän onnistumisesta tuli raportoida Me-portaalissa lokakuun loppuun mennessä.

Arviointi

Työpajaa arvioitiin sille asetettujen tavoitteiden avulla, jotka on esitetty tarkemmin luvussa 3.3. Pääasiallisena lähteenä arvioinnissa olivat arviointikysely, jonka palautti 11 osallistujaa sekä hankkeen vetäjien tekemä palautelomake, jonka palautti 16 osallistujaa. Materiaalina käytettiin myös 12 osallistujalle tehtyä ennakkohaastattelua sekä työpajan havainnointia.

Työpajaan osallistujat

Lounasravintola-alan työpajaan osallistui toimijoita seitsemästä eri organisaatiosta. Hankkeen vetäjät kävivät keskusteluja usean lounasravintolaketjun edustajien kanssa, mutta tässä vaiheessa hanketta vain Fazer Amica lähti mukaan hankkeeseen varsinaisena koulutuksesta maksavana yhteistyökumppanina ja Lahden kaupungin ateriapalvelu Lahden Ateria osallistui koulutukseen usean työntekijänsä voimin, vaikkei varsinainen yhteistyökumppani ollutkaan. Työpajaa mainostettiin lopulta yksittäisille lounasravintolaketjuille ja ravintoalan suunnittelu- ja koulutustehtävissä oleville toimijoille ja se täyttyi hyvin nopeasti yksittäisten organisaatioiden edustajista. Yhteistyökumppani Fazer Amican kanssa hanketyöntekijät olivat tavanneet jo ennen

työpajaa sekä tapasivat sen jälkeen suunnitellen tarkemmin organisaation tulevaa toimintaa.

Hankkeen vetäjien mukaan moni alan keskeinen toimija oli ollut periaatteessa kiinnostunut työpajasta, mutta se ei ollut sopinut heidän koulutussuunnitelmiinsa muun muassa siksi, että heillä oli ollut omaa sisäistä koulutusta vastaavasta aiheesta. Hankkeen vetäjät arvioivat, että neuvottelut olivat kuitenkin menneet niin hyvin, että osa nyt kieltäytyneistä tahoista olisi todennäköisesti kiinnostunut osallistumaan lounasravintola-alan ammattilaisten työpajaan, jos sellainen järjestettäisiin uudelleen vuonna 2010.

Kohderymänä lounasravintola-alan ammattilaiset oli onnistunut valinta. Koulutus sopi erityisen hyvin suunnittelu-, johto- ja koulutustehtävissä oleville. Yhdessä työpajapalautteessa mietittiin, olivatko työpajan neljä 'duunaria' oikeassa paikassa, ilmeisesti viitaten siihen, että työpajassa käsiteltiin ruuantuotantoa ennemminkin raaka-aineiden, reseptiikan ja yleisen tason suunnittelun näkökulmasta kuin itse ruuanvalmistuksen näkökulmasta. Kuitenkin kaikki osallistujat antoivat työpajalle erittäin myönteistä palautetta ja olivat saaneet siltä paljon.

Työpajassa oli mukana innostuneita toimijoita, jotka vastasivat työnsä puolesta noin 300–200 000 henkilön päivittäisistä lounasvaihtoehdoista. Tässä mielessä työpajassa tavoitettiin alan keskeisiä toimijoita, vaikka varsinaisten yhteystyökumppaneiden osuus jäikin pieneksi. Lounasravintola-alan ammattilaisten työpajaan oli ilmoittautunut 20 henkilöä, joista paikalla oli työpajan päättyessä 16. Keskeytyksien syynä olivat työvelvoitteet.

Energiatoimijuuden kehittyminen

Lounasravintola-alan ammattilaisille tehtyjen ennakkohaastattelujen perusteella ympäristöasiat olivat työpajaosallistujille entuudestaan vain jossain määrin tuttuja. Ennen työpajaa osallistujien oman elämäntavan ilmastokuormaa kartoitettiin elämäntavan hiilijalanjälkimittarin avulla ja työpajassa puhuttiin lounasravintola-alan ohella myös henkilökohtaisesta kulutuksesta ja ekoteoista. Osallistujia ei nähty vain lounasravintola-alan ammattilaisina vaan myös yksityishenkilöinä. Vain yksi vastaaja ilmoitti, että olisi osallistunut työpajaan mieluummin ainoastaan lounasravintola-alan ammattilaisena. Arviointikyselyn mukaan oman henkilökohtaisen elämäntavan miettiminen ilmastonäkökulmasta johdatti hyvin työpajan teemaan ja oli suorastaan yksi sen vahvuuksista. Lähestymistapa konkretisoi ilmastokysymyksiä ja teki niistä henkilökohtaisia.

Ajatus lounasravintola-alan ammattilaisista portinvartijoina esiteltiin osallistujille jo ennakkohaastatteluiden yhteydessä. Ajatus oli monelle tuttu, mutta selvästi se, että jokin muu taho haluaa korostaa lounasravintola-alan portinvartijan roolia, ilahdutti haastateltavia.

Arviointikyselyyn mukaan valtaosa (9/11) vastaajista ymmärsi työpajan ansiosta paremmin merkityksensä portinvartijana, joka vaikuttaa kuluttajien arkisiin valintoihin. Yhtä vastaajaa lukuun ottamatta osallistujat saivat työpajasta sysäyksen, jota ilman he eivät olisi lähteneet kehittämään organisaatiotaan ilmastoystävälliseksi. Työpaja vahvisti osallistujien energiatoimijuutta kahdella tavalla: osallistujat aktivoituivat miettimään omaa kulutustaan sekä voimaantuivat portinvartijatahona.

Luvussa 4.1. tarkasteltiin jo lyhyesti lounasravintola-alan ammattilaisten työpajaa esimerkkinä siitä, miten lyhyt portinvartijoihin keskittyvä energiansäästövalistus voi tuottaa tehokkaasti potentiaalia merkittäviin muutoksiin kuluttajien arkisissa valintatilanteissa. Arviointitulosten mukaan tässä työpajassa koko hankkeen taustalla ollut ajatus portinvartijatahojen merkityksestä ympäristövalistuksen onnistumisen mahdollistajana, toimi erittäin hyvin.

Työpaja oppimiskokemuksena

Seuraavassa työpajaa tarkastellaan oppimiskokemuksena esitellen, millainen työpaja oli oppimistilanteena, miten hyödyllisenä työpajan asiasisältöä ja materiaalia pidettiin, mitä työpajassa opittiin ja miten se muutti osallistujien käsityksiä lounasravintola-alan ilmastohaasteista.

Osallistujat pitivät työpajaa hyvin onnistuneena. Kehuja saivat erityisesti työpajan vetäjät, jotka olivat palautteen mukaan asiantuntevia ja innostavia. Luento ja alustukset olivat vastaajien mielestä mielenkiintoisia. Toisen ulkopuolisen asiantuntijan alustus sai osakseen kritiikkiä, koska sitä pidettiin sävyiltään liian negatiivisena.

Myös työpajan työskentelymenetelmät onnistuivat erinomaisesti. Palautteessa kiiteltiin erityisesti 'ideamyly'-menetelmää ja tapaa, jolla hankkeen vetäjät valmistivat työryhmien alustavat suunnitelmat graafikon avustuksella valmiiksi PowerPoint esityksiksi. Vierailevien alustajien osalta vetäjät ohjasivat esitystä ja keskustelua hienosti työryhmän teemojen lähelle ja täydensivät esityksiä.

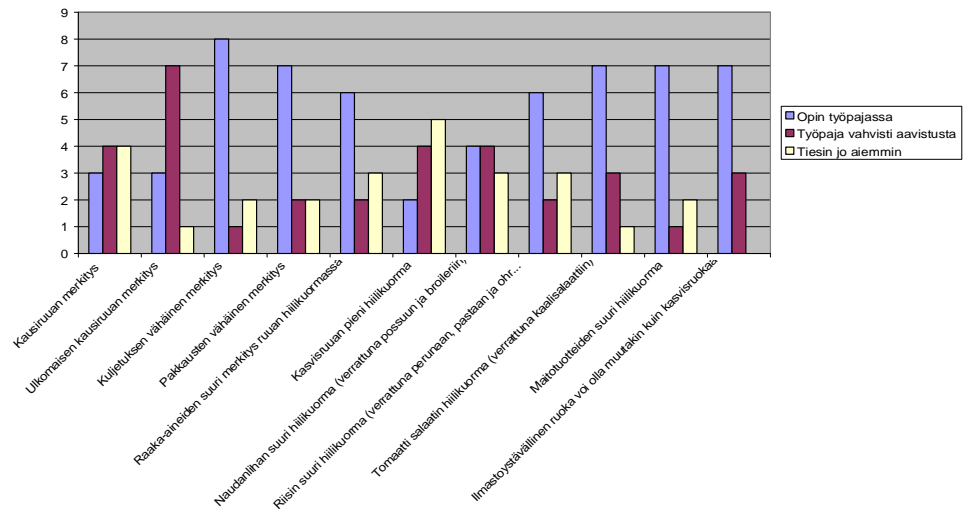
Työpajan yhteydessä jaettiin tietopakettien asumisen, liikkumisen sekä ruuantuotannon ilmastovaikutuksista. Arviointikaavakkeessa osallistujia pyydettiin arvioimaan näitä materiaaleja kokonaisuutena. Materiaalia pidettiin hyvin selkeänä, asiantuntevana ja sen nähtiin tarjoavan hyvin käsityksen alan ilmastohaasteista. Erityisesti vastaajat arvostivat sitä, että vaikeakin asia oli havainnollistettu hyvin. Materiaalia pidettiin ideoita herättävänä ja sen nähtiin tarjoavan hyvän pohjan kehittää ideoita eteenpäin itsenäisesti. Materiaali oli vain muutamalle vastanneille entuudestaan osittain tuttua. Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä että materiaali 'on antanut hyvän kokonaiskuvan elämäntavan ilmastohaasteiden ratkaisumahdollisuuksista', mutta tästä oli myös muutama eriävä mielipide.

Kaiken kaikkiaan myös materiaalia pidettiin erittäin hyvänä, mutta palautteen mukaan osallistujat kaipasivat sitä lisää. Systemaattisen tiedon saantia ruuan ilmastovaikutuksista pidettiin alan haasteena ja Peloton-hankeelta toivottiin tukea tässä asiassa. Kahta lukuun ottamatta muut vastaajat toivoivat hankkeen tuottavan tietopaketin ruuan ilmastovaikutuksista organisaatioiden järjestämän tiedottamisen tueksi. Osa osallistujista toivoi, että ennakkomateriaalia olisi ollut enemmän, kuten myös aikaa tutustua siihen. Nyt he olivat saaneet työpajan ohjelman ja muun materiaalin vain vähän ennen työpajaa.

Kuten arjen arkkitehtien, myös lounasravintola-alan ammattilaisten osalta työpajan tiedollista antia arvioitiin kysymällä, mitä osallistujat tiesivät ruuanvalmistuksen ilmastovaikutuksista ennen työpajaa ja mitä he oppivat työpajassa (kuva 5)⁷. Jos

⁷ Alla esitettyjä ruuantuotannon ilmastovaikutuksia käsiteltiin monipuolisesti luennolla. Ne on esitetty tässä yksinkertaistetussa muodossa, esimerkiksi 'kuljetusten vähäinen merkitys' viittaa tietoon, että keskimäärin kuljetus vaikuttaa vain vähän ruuantuotannon

vastaajalla oli jäsentymätön aavistus asiasta, ja työpaja selkeytti sen, häntä pyydettiin valitsemaan vastausvaihtoehto 'työpaja vahvisti aavistusta'.

Kuva 5. Työpajan tiedollinen anti

Tuloksista voi päätellä, että kausiruuan ja kasvisruuan ilmastoystäväisyys tunnettiin jossain määrin ennen työpajaa, mutta muuten suuri osa ruuan ilmastovaikutuksia koskevasta tiedosta opittiin, tai se varmistui, työpajassa. Erityisesti kuljetusten ja pakkauksien pieni merkitys ruuan ilmastovaikutuksista oli lähes kaikille uutta. Myös yksittäisten raaka-aineiden ilmastovaikutuksista opittiin työpajassa. Vain yksi henkilö vastasi tienneensä yhtä kohtaa lukuun ottamatta kaikki seikat jo entuudestaan. Yksi henkilö taas vastasi oppineensa kaikki yllä esitetyt seikat työpajassa. Kaiken kaikkiaan lounasravintola-alan ammattilaiset oppivat työpajassa paljon oman alansa ilmastovaikutuksista.

Lounasravintola-alan työpajan keskusteluiden, ryhmätöiden ja 'ideamyllyn' myötä muodostui käsitys siitä, millaisia esteitä alan kehittämisessä ilmastoystäväisemmäksi kohdataan tai on väitetty kohdattavan. Arvioijan havainnoinnin perusteella jäsenyksi seuraava lista alan haasteiksi määritellyistä seikoista:

ilmastovaikutuksiin, vaikka tuki tämä riippuu paljon siitä, millaisesta kuljetusvälineestä, -muodosta (kuivatavaraa vai kylmälaitteita vaativaa) ja -matkasta on kyse.

- Lounasravintola-alaa on hyvin vaikea muuttaa ilmastoystävällisemmäksi
- Alalla ei ole kiinnostusta kehittää ilmastoystävällisiä tuotteita ja palveluita
- Konkreettiset toimet alan kehittämiseksi ovat vaikeita
- Ilmastoystävällisen lounaan tarjoamiseen ei ole tarpeeksi reseptiikkaa
- Ilmastoystävällisen lounaan tarjoamiseen ei ole tarpeeksi kasvisruuan valmistustaitoa
- Systemaattista tietoa ruuan ilmastovaikutuksista on vaikea löytää
- Ilmastoystävälliselle lounaalle on vaikeata määritellä selkeitä kriteerejä
- Henkilökunnan tietotaso ei riitä ilmastoystävällisten tuotteiden ja palveluiden tarjoamiseen
- Ravintoarvoltaan täysipainoista kasvisruokaa on vaikeata valmistaa
- Vähähiilisen ruuan teko vaatii paljon työvoimaresursseja
- Laadukkaan vähähiilisen ruuan valmistus on kallista

Arviointikyselyssä kysyttiin, mitkä seikat osallistujat kokivat lounasravintola-alan kehittymisen esteiksi ennen työpajaa ja muuttuivatko näkemykset työpajan aikana.

Selkeimmin yhteisesti jaettuja haasteita ennen työpajaa olivat systemaattisen tiedon puute, vaikeus asettaa ilmastoystävälliselle lounaalle kriteerejä sekä henkilökunnan tietotaso, jonka epäiltiin olevan riittämätön ilmastoystävällisten tuotteiden ja palveluiden tarjoamiseen. Alan haasteena ei niinkään nähty sitä, että kasvisruokaa olisi vaikeata tehdä ravintoarvoltaan täysipainoiseksi tai että vähähiilinen ruoka vaatisi työvoimaresursseja tai olisi kallista. Monien väitteiden osalta vastaukset hajasivat niin, että osa oli samaa, toiset eri mieltä. Osallistujat työskentelivät hyvin erilaisissa organisaatioissa ja tehtävissä, joten oli luonnollista, että he kokivat alan haasteet eri lailla.

Arviointikyselyn mukaan työpaja muutti osallistujien näkemyksiä lounasravintola-alan ilmastohaasteista. Vertaillaessa näkemyksiä ennen ja jälkeen työpajan, selkeimmin suhtautuminen oli muuttunut väitteeseen 'Konkreettiset toimet alan kehittämiseksi ovat vaikeita' jota ei pidetty työpajan jälkeen enää juurikaan uhkana. Samoin reseptiikan puutetta ei pidetty työpajan jälkeen alan ongelmana ja arviot henkilökunnan tietotasosta olivat muuttuneet hieman positiivisemmiksi. Näkemyksen siitä, että 'ilmastoystävälliselle lounaalle on vaikeata määritellä selkeitä kriteerejä' jakoi ennen työpajaa pääosa vastaajista. Työpajan jälkeen osa vastaajista oli väitteestä eri mieltä. Pääosin tulokset osoittivat, että osallistujat kokivat lounasravintola-alan muuttumisen ilmastoystävälliseksi vähemmän haasteellisena työpajan jälkeen.

Konkreettiset ideat ilmastoystävällisen lounasravintola-alan tueksi

Lounasravintola-asiantuntijat vastaavat paremmin portinvartijaorganisaatiota kuin kotona olevat vanhemmat vertaisverkostoinen ja tälle ryhmälle työpajakoulutus sopi erityisen hyvin, sillä se tuotti nopeasti käyttökelpoisia ideoita, joita voitiin alkaa soveltaa käytäntöön hyvin pian työpajan jälkeen.

Osallistujat ideoivat 'ideamylly'-menetelmän avulla ryhmissä toimintamalleja ilmastoystävällisten käytäntöjen tueksi. Lounasravintoloiden työpajassa työstettiin seuraavaa neljää käytännöllistä ideaa siitä, miten työpaikoilla voidaan tehdä

ilmastoystävällisiä valintoja ja tarjota asiakkaille ilmastoystävällisiä tuotteita ja palveluita:

- Ilmastolounasmerkki, joka osoittaa lounaslistalta ilmastoystävälliset vaihtoehdot
- Edellä! -linjasto, joka tarjoaa ilmastoystävällisiä lounasvalintoja ja palkitsee käyttäjiään erilaisin eduin
- Ekova-ekotukihenkilö, joka tarjoaa työpaikallaan tukea ilmastoavaintojen teossa ekotukihenkilöverkoston tukemana
- Astetta parempi tuotekehityspaja, jossa kartoitetaan reseptiikkaa, ideoidaan koulutusta ja tuotekehittään ilmastoystävällisiä tuotteita

Hanketyöntekijät työstivät niistä PowerPoint esitykset, joita työpajaosallistujat voivat käyttää esitellessään ideoita omassa organisaatiossaan. Ne toimivat myös muistiinpanoina kaikesta siitä keskustelusta, jota ryhmissä käytiin. Esitykset ovat ladattavissa Me-portaalista. Työmenetelmää ja sen tuloksia pidettiin palaute- ja arviointikyselyjen mukaan erittäin hyvin onnistuneena.

Suuri osa kyselyyn vastaajista ilmoitti ottavansa nämä ideat käyttöönsä joko lähikuukausina tai vähintäänkin parin vuoden sisällä. Taulukkoon 1. on koottu arviointikyselyllä saadut tiedot ideoiden käyttöönottosuunnitelmista:

Oletko ottanut tai aiotko tulevaisuudessa ottaa ideat käyttöösi?					
	Välittömästi työpajan jälkeen	Lähi-kuukausina	Parin vuoden sisällä	Idea ei toteuttamiskelpoinen työpaikallani koska...	Ei vastausta
Lounasmerkki	-	4	5	-	2
Edellä linjasto	-	1	5	1	4
Ekotukihenkilö	-	1	5	-	5
Tuotekehityspaja	-	7	1	1	2

Taulukko1. Työpajan ideoiden käyttöönottosuunnitelma

Tulokset ovat hyviä, sillä ideat syntyivät vasta työpajassa, eikä niitä ollut pohjustettu etukäteen organisaatioissa.

Työpajan jälkeinen toiminta

Peloton hankkeen ajatuksena on, että työpajoissa syntyneitä ideoita jatkajalostetaan (1) työpajaan osallistuneiden kanssa Me-portaalissa, (2) osallistujien omassa

organisaatioissa sekä (3) Peloton hankkeen puitteissa esimerkiksi tulevassa päivän mittaisessa tapaamisessa tai innovaatioleirillä vuonna 2011. Tarkastelen lopuksi vastaajien näkemyksiä Me-portaalista sekä sitä, millaista tukea osallistujat vielä Peloton-hankkeelta toivovat.

Työpajassa syntyneitä ideoita oli tarkoitus kehittää Me-portaalissa. Arviointihetkellä vain muutama koulutettava oli tuottanut Me-portaaliin materiaalia, esimerkiksi kuvauksen itsestään, keskustelunavauksen tai kommentin. Työpajan lopuksi annettiin lupaukset työpajan ideoiden viemisestä käytäntöön omalla työpaikalla ja tämän onnistumisesta tuli raportoida Me-portaalissa lokakuun loppuun mennessä. Kuitenkin vain muutama osallistuja teki tämän. Arviointikyselyyn vastaajat olivat käyneet Me-portaalissa arviointiajankohtana, eli 2-3 viikkoa koulutuksen jälkeen, keskimäärin 2-3 kertaa. Kolme heistä oli tuottanut materiaalia sivuille, loput kahdeksan eivät. Syyksi passiivisuudella mainittiin ajan puute, se, ettei ole ollut tarvetta keskustelulle, tietosuojakysymykset ja se, ettei sosiaalisen median käyttö ollut tuttua. Tietosuojaan kannalta vastaajalle oli epäselvää, keiden kaikkien on mahdollista lukea sivuja. Arviointikyselyssä oli oma kysymyksensä tietosuojasta. Sen mukaan kahta vastaajaa arvelutti kirjoittaa Me-portaaliin tietosuojasysteemiä, neljä ilmoitti etteivät tietosuojakysymykset arveluttaneet heitä ja viisi ei ottanut selkeää kantaa asiaan.

Me-portaali ja muu sosiaalisen median käyttö oli vain osalle arviointikyselyyn vastaajista tuttua eikä kukaan vastaajista pitänyt sitä itselleen luontevana välineenä työasioissa. Neljä vastaajaa ilmoitti haluavansa jatkaa vähähiilisten ideoiden kehittelyä Me-portaalissa ja että heillä oli käsitys siitä, miten he tulevat sitä käyttämään. Enemmistöllä ei tuntunut olevan selkeää kuvaa siitä, millaisia mahdollisuuksia Me-portaalissa tarjoutuu, mutta portaali selvästi myös kiinnosti heitä. Vain kolme vastaajaa oli jokseenkin samaa mieltä seuraavan väitteen kanssa: 'Minusta tuntuu luontevammalta edistää työpajan ideoita omassa organisaatiossani työkaveriideni kanssa kuin Me-portaalissa'. Loput eivät ottaneet siihen kantaa. Samoin vain kolme vastaajaa oli sitä mieltä että 'ajatus ryhmätyön ideoiden kehittelystä yhteistyössä muiden organisaatioiden edustajien kanssa ei tunnu luontevalta'. Vertaiskehittely Me-portaalissa ei siis tuntunut luontevalta, muttei myöskään lähtökohtaisesti huonolta idealta.

Arvioinnin kohteena ei ollut vain mennyt toiminta, vaan myös hankkeen tulevien vaiheiden onnistumisen edellytykset. Arvioinnin yhteydessä kartoitettiin työpajoihin osallistuneiden näkemyksiä siitä, mitä ideoita tulisi kehittää eteenpäin Peloton-hankkeen tuella ja mitkä taas ovat toimintoja, jotka kuuluvat organisaatioille itselleen.

Arviointikyselyssä tiedusteltiin näkemyksiä siitä, millaisia tukimuotoja hankkeen tulisi tarjota työpajaan osallistuneille. Tällaisiksi mahdollisesti tarvittaviksi tukimuodoiksi oli määritelty:

- Merkki, jonka avulla tunnistetaan hankkeen piirissä luodut ilmastoystävälliset tuotteet ja palvelut
- Kriteeristö tuotteille tai palveluille, jotka ovat ilmastoystävällisiä
- Koulutusta ilmastoystävälliseen ruuanvalmistukseen (esimerkiksi kasvisruuan valmistus)
- Ekotukihenkilökoulutuksen tai -verkoston suunnittelu
- Ekotukihenkilöverkoston luominen organisaation sisällä
- Tietopaketti ruuan ilmastovaikutuksista tiedottamisen tueksi

Esitetyjä tukimuotoja arvioitiin niin, että valittavana oli joko 'Peloton-hankkeen tuella', 'itsenäisesti omassa organisaatiossa' ja 'yhteistyötahojen kanssa' vaihtoehdot. Yhteistyötahoilla tarkoitettiin esimerkiksi tutkimuslaitoksia. Vastaajamäärät on merkitty tulosten yhteydessä sulkuihin.

Tarpeellisina tukimuotoina nähtiin merkki (7/11), kriteeristö (9/11) sekä tietopaketti (9/11), kun taas ruuanvalmistuskoulutus sekä ekotukihenkilökoulutus nähtiin olevan organisaation omalla vastuulla. Arviointikyselyn perusteella osallistujilla oli tarvetta erityisesti täsmälliseen tietoon ruuan ilmastovaikutuksista. Potentialaisia yhteistyötahoja ei mainittu vastauksissa, vaikka itse työpajassa niistä oli jonkin verran puhetta.

Osallistujien toiveet Peloton-hankkeen tuen suhteen vaikuttivat hankkeen väliarvioinnin aikana hieman ylimitoitetuilta aivan kuten arjen arkkitehdeilläkin. Kuitenkin sekä hanketyöntekijöiden tekemän palautelomakkeen tulosten että arviointikyselyn perusteella arvioiden lounasravintola-alan ammattilaisille suunnattu työpaja oli arviointijakson aikana erittäin onnistunut.

Lounasravintola-alan ammattilaisten työpaja Tiivistelmä tavoitteista ja niiden toteutumisesta	
Yleisarvio Työpaja onnistui erittäin hyvin ja sen tavoitteet saavutettiin. Työpaja innosti ja motivoi osallistujia toimimaan, kasvatti heidän ymmärrystään ilmastoystävällisistä valinnoista ja oli tunnelmaltaan erinomainen. Se sai osakseen hyvää palautetta. Työpajassa kehitettiin tehokkaasti konkreettisia ideoita, joita arviointikyselyn mukaan ollaan aikeissa viedä käytäntöön parin kuukauden sisällä työpajasta.	
Tavoitteet ja niiden toteutuminen	
Osallistujat	Osallistujamäärä 20, osallistujina alan keskeiset toimijat
	Ilmoittautuneita 20, paikalla 20-16 osallistujaa. Varsinaisena yhteistyökumppanina Fazer Amica. Myös Lahden Ateria kumppani, joka lähetti työpajaan usean työntekijän. Loput yksittäisiä toimijoita (suunnittelijoita, kouluttajia, päälliköitä).
Energiatoimijuus	Energiatoimijuuden kehittyminen
	Työpaja vahvisti osallistujien portinvartijan roolia. Oman kuluttamisen pohtiminen konkretisoi ilmastohaastetta ja johdatti osallistujat hyvin työpajan teemaan. Myös osallistujien mielestä oli tärkeää, että työpajassa keskusteltiin henkilökohtaisista valinnoista.
Tiedolliset tavoitteet	Energiansäästön oivaltaminen portinvartijatahon näkökulmasta ('mitä energiansäästö tarkoittaa meidän työssämme')
	Työpajan materiaali arvioitiin asiantuntevaksi, havainnolliseksi ja tarpeeksi konkreettiseksi, jotta sitä voidaan soveltaa käytännön tilanteissa. Osallistujat oppivat työpajassa paljon ruuantuotannon ilmastovaikutuksista. Positiivisiin esimerkkeihin ja ratkaisuehdotuksiin keskittyminen loi työpajaan hyvän tunnelman.
Toiminnalliset tavoitteet	Syntyy motivaatio toimia ja oivalluksia, miten toimitaan
	Työpajassa syntyi erittäin helposti hyviä ja konkreettisia ideoita vähähiilisistä tuotteista ja palveluista. Arviointikyselyyn vastaajista moni ilmoitti vievänsä ideoita käytäntöön jo lähikuukausina.
Tuotos	Työpajassa valmistetaan materiaallinen lopputuote
	Ryhmätyönä kehitettiin neljää eri ideaa, joista valmistettiin myös 'materiaallinen' lopputuote PowerPoint esityksenä. Esitykset voi ladata Me-portaalista.

Lounasruokala-alan ammattilaisten työpajan kehittämisideat

- Me-portaalin tietosuojaa tulisi kehittää niin, että jäsenet tietävät ketkä kaikki sitä lukevat. Sivuille, joita vain rekisteröityneet käyttäjät näkevät, voisi luoda jonkin merkin, joka kertoo asiasta. Olisi myös hyvä tiedottaa selkeästi, että tietyn työpajaryhmän sivuille pääsevät myös kaikkien muiden työpajaryhmien jäsenet.
 - Hankkeen tarjoaman tuen määrää ja laatua olisi hyvä selkeyttää.
-

4.4. Hankeviestintä

Peloton-hanke järjesti keväällä 2009 kolme työpajaa, joissa luotiin hankkeelle viestintästrategia. Strategian tarkoituksena oli tukea koko hankkeen brändäämistä, eli prosessia, jossa hankkeen oma tuote (energiansäästö) erotetaan kilpailijoiden tuotteesta. Työpajoja ohjasi kampanjamainontaan erikoistunut mainosalan konsultti.

Peloton-hankkeen viestintästrategiassa viestinnän tavoitteeksi määriteltiin:

- Uudelleenbrändäyksellä muokata pölyttynyttä mielikuvaa energiansäästöstä vetovoimaiseksi ja tätä kautta luoda kiinnostusta hanketta, sen vertaiskehittelyä ja Internet-sivustoa kohtaan
- Aktivoida toimintaan ja sitä kautta kääntää ihmisten positiiviset ympäristöasenteet toiminnaksi töissä ja arjessa
- Me pystymme -hengen luomisella rakentaa yhdessä tekemisen ilmapiiri ja verkosto energia- ja ympäristöproblematiikasta kiinnostuneiden ihmisten joukossa

Viestintästrategiaprosessissa Peloton brändiä asemoitiin, eli hankkeen imagoa suunniteltiin niin, että se saavuttaisi merkittävän ja kilpailijoista erottuvan aseman asiakkaiden mielissä. Hankkeen työpajatoiminta joutui kilpailemaan esimerkiksi organisaatioiden oman sisäisen koulutuksen kanssa. Hankkeen tavoitteena oli myös erottautua yksittäisiin pieniin ekotekoihin kannustavista energiansäästökampanjoista panostamalla ja innostamalla luoviin ratkaisuihin sen sijaan, että tarjoilisi valmiita toimintaohjeita ekotehokkaan arjen saavuttamiseksi.

Työpajoissa keskusteltiin paljon hankkeen nimestä sekä siitä, millä nimellä työpajoihin osallistujia kutsutaan. Termit 'Peloton' ja 'uuden talouden tekijät' valittiin pitkällisen pohdinnan tuloksena.

Hankkeen visuaalinen ilme luotiin ammattigraafikon avulla. Hankkeelle luotiin logo ja erilaisia asiakirjapohjia, joissa toistuivat sekä logo että sen värimaailma.

Hankkeen julkistamistilaisuus pidettiin ravintola Ateljé Finnessä 25.8.2009. Paikalla oli noin 50 kuulijaa. Tilaisuudessa oli mukana hankkeen neljä kummaa, kokki Maija Silvennoinen, Inno-ohjelman remonttiasiantuntijat Kerkko Halme ja Ville Aho sekä Googlen tuotepäällikkö Jyri Engeström. Tilaisuudessa julkistettiin Peloton idea -kilpailu, jossa etsittiin ideoita tuotteiksi tai palveluiksi, joka auttavat vähän energiaa kuluttavan, mukavan arjen luomisessa. Kummit kertoivat tilaisuudessa omat pelottomat ideansa. Peloton idea -kilpailua mainostettiin laajemmin vasta arviointijakson jälkeen, mutta ideoita kilpailuun oli tullut arviointijaksolla kymmeniä. Kilpailu tuli päätymään 31.12.2009. Kilpailua, ja sitä kautta koko hanketta, mainostettiin mainostaulujen sekä jaettavien mainosten avulla. Niissä oli kuvattu humoristisia ja houkuttelevia tulevaisuuden vähähillisiä innovaatioita, kuten nopeaa poljettavaa autoa, ja ne on toteutettu ammattimaisesti.

Arviointiajanjakson aikana lokakuun 2009 loppuun mennessä hankkeesta oli tehty 11 artikkelia Internet-sivustoille, neljä lehtiin sekä yksi radiojuttu (liite 3). Suurin osa jutuista oli tehty hankkeen julkistamistilaisuuden pohjalta (7) ja työpajojen antia

käsiteltiin kuudessa artikkelissa. Kaksi artikkelia oli tehty ennen hankkeen julkistamista ja ne käsittelivät Fazer Amican osallistumista hankkeeseen.

Välittömästi tiedotustilaisuuden jälkeen ilmestyneet kirjoitukset esittelivät pääasiassa hankkeen ideaa lehdistötiedotteen pohjalta. Muutamassa kerrottiin laajemmin esimerkiksi hankkeen kummien esittämistä Pelottomista ideoista. Lounasravintola-alan työpajan jälkeiset artikkelit käsittelevät koulutuksessa syntyneitä ideoita ja näkemyksiä lounasravintola-alan ilmastohaasteista. Ne julkaistiin ruoka-alan Internet-sivustoilla. Arjen arkkitehtien osalta arviointiajanjaksona ilmestyi vain lyhyt lehtijuttu sekä radiohaastattelu, mutta työpajaa seurasi kaksi toimittajaa, jotka tekivät aiheesta myöhemmin julkaistavat lehtiartikkelit. Havainnointiajanjakso oli hyvin lyhyt ja osa kahden ensimmäisen työpajan innoittamista artikkeleista ilmestyi vasta arviointiajanjakson jälkeen, eivätkä siten olleet mukana tässä arvioissa.

Arviointi

Viestintästrategiassa esitetyt tavoitteet olivat hyvin yleisiä koko hanketta käsitteviä tavoitteita, ja niiden toteutumista voidaan arvioida tässä vaiheessa hanketta vasta hyvin alustavasti ja vain työpajakokemusten perustella. Seuraavassa tarkastellaan, miten viestinnän tavoitteet, energiansäästön uudelleenbrändäys, toiminnan aktiivointi ja yhteishengen luominen, olivat onnistuneet arviointiajanjakson aikana.

Työpajojen arviointi antoi viitteitä energiansäästön uudelleenbrändäyksen onnistumisesta. Arjen arkkitehdeille tehdyn kyselyn mukaan Peloton-hanke oli onnistunut muuttamaan mielikuvia energiansäästöstä houkutteleviksi. Työpajakonsepti oli osoittautunut erinomaiseksi tavaksi aktivoida energiatoimijuutta. Työpajoissa oli ollut havaintojen perusteella hyvä yhteishenki, mutta oli liian aikaista arvioida, miten yhteishenki esimerkiksi eri organisaatioiden välillä tulee kehittymään. Arviointitulosten mukaan kolme yhdestätoista lounasravintola-alan ammattilaisesta koki, ettei työpajan ideoiden kehittäminen yhteistyössä muiden organisaatioiden edustajien kanssa ole luontevaa.

Yhteishengen kannalta myös Me-portaalilla tullee olemaan oma vaikutuksensa, mutta arviointiajanjakson aikana sitä on vielä vaikea arvioida. Sen käyttö oli arviointiajanjakson suhteellisen vähäistä ja sosiaalinen media monelle osallistujalle vierasta. Me-portaalin sisältö kasvoi uusien työpajaryhmien tuottaman materiaalin myötä ja tämä tulee oletettavasti lisäämään portaalin kiinnostavuutta.

Demos Helsingin mukaan yhteistyökumppaneuvotteluissa organisaatiot olivat olleet kiinnostuneita 'tuotteesta' eli Peloton-hankkeen työpajasta, vaikka yhteistyökumppaneiksi lounasravintola-alalta lähtikin vain kaksi organisaatiota. Toisaalta työpajaosallistujilla oli ollut hieman epäselvyyttä siitä, millainen tuote on. Muutama työpajaosallistuja ilmoitti, ettei ennakkomateriaalin perusteella oikein ymmärtänyt, mihin ovat tulossa mukaan ja työpajan ensimmäisen osion jälkeen osallistujilla oli ollut hieman ylimitoitettuja toiveita sen suhteen, mitä hanke jatkossa tarjoaa. Työpajakonseptin osalta hankeviestinnässä on siis hieman kehittämisen varaa.

Demos Helsingin esitykset niin julkistamistilaisuudessa, yhteistyökumppaneuvotteluissa kuin työpajoissakin olivat visuaalisesti korkeatasoisia. Yhtenäisen ulkoasun ja oman logon käyttö erilaisissa materiaaleissa kuten tiedotteissa, esitteissä ja työpajamateriaalissa, oli tyylikästä ja tuki ajatusta siitä, että energiansäästö oli kiinnostavaa ja houkuttelevaa. Hankkeen nimi, Peloton, vaikutti arviointiajanjakson

aikana toimivalta. Se oli herättänyt sopivasti kiinnostusta, sillä nimi ei suoraan kuvannut hankkeen ideaa ja piti sisällään 'hyvän tarinan' viitatessaan pyöräilykilpailun etujoukkoon. Uuden talouden tekijä -termiä oli käytetty tässä vaiheessa projektia vielä vähän.

Hanke oli saanut hyvin julkisuutta ottaen huomioon arviointiajanjakson pituuden ja hankkeen vaiheen. Erityisen hyvin oli tavoitettu ruoka-alan media ja lounasravintola-alan työpajasta oli tehty useampia artikkeleita. Ruoka-alan Internet-sivustoilla esiteltiin työpajan tuotoksia, kuten suunnitelmia tuottaa ilmastoystävällisille lounaille asiasta kertova ilmastomerkki. Sivustot ovat siis jakaneet tietoa työpajan ideoista koko ruoka-alan kentälle. Kansan Uutisissa ilmestynyt Peloton-hanketta esittelevä artikkeli kirvoitti kriittisiä näkemyksiä lehden nettisivuilla, mutta ne kohdistuivat pääasiassa yleisesti energiansäästön tarpeellisuutta kohtaan. Yleisesti ottaen hanke oli saavuttanut positiivista julkisuutta arviointiajanjakson pituuteen nähden hyvin ja heti arviointiajanjakson jälkeen sitä oli tullut runsaasti lisää.

Hankeviestintä Tiivistelmä tavoitteista ja niiden toteutumisesta	
Arvioinnin kohde	Tavoitteiden toteutuminen
Uudelleenbrändäyksen, toimintaan aktivoiminnan ja yhteistyön onnistuminen	Hankkeen viestintästrategian yleisiä tavoitteita voidaan arvioida arviointijakson ajalta vain työpajatoiminnan osalta. Uudelleenbrändäyksen onnistumisesta on alustavia viitteitä, samoin työpajatoiminta on aktivoitunut hyvin osallistujat ideoimaan toimintaa, mutta muuten tavoitteiden toteutumista on vielä liian aikaista arvioida.
Julkisuus	Huomioiden arviointiajanjakson pituuden sävyllään positiivista julkisuutta on tullut paljon.

5. Peloton-hankkeen eteneminen ja tulevan toiminnan haasteet

Tässä luvussa tarkastellaan Peloton-hanketta kokonaisuutena. Ensin tarkastelun kohteena on hankkeen eteneminen ja tämän jälkeen tulevan toiminnan haasteisiin perustuvat kehitysehdotukset.

Hankkeen eteneminen

Peloton-hanke on yltänyt arviointijaksolla sille asetettuihin tavoitteisiin hyvin, paikoin jopa erinomaisesti. Se pysyi hyvin aikataulussa ja kaikki oleellinen hankesuunnitelmassa esitetty toiminta on suoritettu. Hanke on tuottanut Internet-sivuston ja kehittänyt ideaa portinvartijatahojen merkityksestä sekä julkaisussa että kansainvälisessä konferenssissa. Hankkeen tuotokset on listattu liitteeseen 4.

Työpajakonsepti on ollut arviointijakson osalta erittäin onnistunut ja saavuttanut sille asetetut tavoitteet. Työpajatoiminta on (1) herättänyt osallistujissa energiatoimijuutta, (2) voimaannuttanut heidät etsimään ne ratkaisut, jotka ovat heidän omassa ympäristössään toimivia sekä (3) innostanut heitä näkemään mahdollisuuksia, joita heillä on oman elämänsä muuttamisessa energiatehokkaammaksi. Se on onnistunut käynnistämään jo tässä vaiheessa hyvin konkreettisia kehittämishankkeita kahden yhteistyökumppanin osalta.

Demos Helsinki tulee järjestämään vuonna 2010 vastaavia työpajoja sekä Peloton-hankkeen täydellä rahoituksella että sopimuksella, jonka mukaan hanke tarjoaa työpajakoulutuksen, mutta organisaatio hoitaa tilat ja osallistujien rekrytoinnin. Tämän lisäksi Demos järjestää työpajoja samalla konseptilla myös itsenäisenä organisaationa laskuttaen työpajasta suoraan sen tilaajaa. Koska työpajat ovat onnistuneet koulutustilaisuuksina erinomaisesti, on erittäin hyvä, että niitä tullee jatkamaan. Uudet osallistujaryhmät eivät vähennä työpajan aiemmin suorittaneiden organisaatioiden resursseja tai mahdollisuuksia tuotteistaa ideoitaan, vaan tukevat toimintaa.

Hankkeen alkuvaiheessa suunnitelmissa oli, että hanke olisi kiinteämmin osa Sitran Energiaohjelmaa niin, että hankkeen työntekijä työskentelisi osittain Sitran tiloissa. Hankkeen vetäjillä oli lisäksi käsitys, että Sitra olisi jollain tavoin mukana yhteistyökumppaneiden etsinnässä ja käydyissä neuvotteluissa. Nämä suunnitelmat eivät toteutuneet ja Demos Helsinki hoiti yhteistyöneuvottelut itsenäisesti. Varsinaisesti kyseessä ei ollut väärinymmärrys tai eriävät näkemykset siitä, mitä oli sovittu, vaan ilmaan heitetty idea, joka jäi toteuttamatta.

Yhteistyökumppaneiden etsiminen ja heidän kanssaan käydyt neuvottelut veivät enemmän aikaa kuin mihin oli hankkeessa varauduttu. Ongelma ratkaistiin tekemällä palkatonta työtä ja teettämällä osa työstä harjoittelijoiden avulla. Hanke vietiin läpi arviointijakson osalta suunnitelman mukaisesti, eikä sen työvaiheita karsittu. Hankkeen vetäjät laskivat tehneensä lokakuun loppuun mennessä ilman korvausta 120 tuntia työtä.

Vuoden 2009 hankebudjetissa työaikaa ei ollut määritelty työtunteina, eikä eritellen niitä hankkeen eri osa-alueiden mukaan, vaan pelkästään kokonaissummana. Hankkeen jatkohakemusta varten Demos Helsinki toimitti työajanseurantalitteen,

jossa työaika oli eritelty työtunteina. Myös jatkohakemuksessa tulevat työtunnit oli arvioitu jokaisen hankkeen osa-alueen alalta erikseen. On erittäin hyvä, että suunnitelmat tehdään tällä tarkkuudella, vaikkei Sitra sitä edellytäkään.

Hankkeen projektinhallinnan sekä Sitran ja hankeorganisaation yhteistyön sujumuuden kannalta olisi hyvä, että Sitran ja hankeorganisaatioiden väliset sopimukset olisivat selkeitä ja kattavia sekä erilaisista hankekäytännöistä sovittaisiin etukäteen. Selkeä sopimus voisi myös ennaltaehkäistä vastuunjakoon liittyviä ongelmia. Vaikka Sitran Energiaohjelman kansalaisten energiavalistushankkeet ovat erilaisia, voisi valmis hakemusformaatti helpottaa asioista sopimista ja yhteistyötä. Samoin hankkeen alussa on hyvä sopia erilaisista hankekäytännöistä, kuten kokouskäytännöistä, vastuuhenkilöistä sekä raportoinnista. Peloton-hankkeessa kehittyi hyvä hankehallinto ja tiedotusta hankkeen edistymisestä tehostettiin tuottamalla tiivis katsaus (missä mennään) ennen hankekokouksia. Tämä helpotti yhteistyötä merkittävästi. Hankkeen piirissä kehitettyjä hyviä käytäntöjä voidaan soveltaa vastaavien hankkeiden yhteydessä myöhemminkin. Peloton-hankkeen kokemusten perusteella on koottu ohjeistus rahoittajan ja hankeorganisaatioiden välisille tapaamisille (Liite 5).

Tulevan toiminnan haasteet

Arvioinnin kohteena ei ole ollut vain mennyt toiminta, vaan sen avulla jäsenetään myös hankkeen tulevien vaiheiden onnistumisen edellytyksiä. Arvioinnin yhteydessä on esitetty erilaisia kehittämissideoita. Arviointiraportti päättyy arviointiprosessin aikana havaittujen tulevaisuuden haasteiden ja niiden pohjalta syntyneiden kehitysideoiden esittelyyn. Seuraavassa tarkastellaan työpajan jälkeistä toimintaa, yhteisöllisyyden kehittymistä sekä Sitran rahoittamien hankkeiden arviointia.

Työpajan jälkeinen toiminta

Kokemukset työpajoista ovat hyviä, mutta sekä osalle osallistujista että arvioijalle on jäänyt hieman epäselväksi, miten hanke tulee jatkumaan. Sinänsä pelkkä työpajan alkuosa on aktivoinut osallistujia miettimään omaa energiatoimijuuttaan ja portinvartijan asemaansa. Selkeämpi visio siitä, mitä tulevaisuudessa tulee tapahtumaan, voisi auttaa osallistujia ymmärtämään hankkeen tarjoamat mahdollisuudet sekä edesauttaa hankkeen tuloksellisuutta. Arviointitulosten mukaan osallistajat kaipaavat hankkeelta sellaistaakin tukea, jota se ei tule tarjoamaan.

Ajatus tuotteen tai palvelun vähähiilisyttä osoittavasta merkistä on esiintynyt Peloton-hankkeen suunnitelmissa ja syntynyt yhä uudelleen työpajojen tuotteena. Tuotemerkki tai hankebrändi⁸ vaatii kuitenkin selkeät kriteerit tuotteille tai palveluille sekä hallinnointia, jonka puitteissa muun muassa päätetään siitä, mitkä tahot voivat käyttää merkkiä ja millä ehdoilla. Peloton-hankkeen jatkosuunnitelmissa merkki ei enää esiinny, mutta sen kehittämistä ei ole suoranaisesti suljettu poiskaan. Jos päädytään kehittämään merkkiä, tulisi kehitys ja ylläpitotyön resurssit arvioida tarkkaan sekä miettiä, mikä taho merkkiä hallinnoi ja miten toiminta jatkuu, kun Peloton-hanke päättyy vuonna 2011. Työpajaosallistujille tulisi tehdä selväksi, ettei merkin kehittäminen kuulu hankkeen toimintamuotoihin ainakaan tällä hetkellä.

Peloton-hankkeen työpajat on suunniteltu sellaisia yrityksiä ja ihmisiä varten, joilla on kiinnostusta kaupallistaa syntyneitä ideoita tuotteiksi ja palvelukonsepteiksi. Työpaja

⁸ Tällainen brändi on esimerkiksi Finpron hallinnoima ympäristöteknologian osaamisklusterin Cleantech-brändi.

ei siis ole lähtökohtaisesti prosessi, jossa osallistujat opetetaan soveltamaan tiettyjä oppeja omassa työarjessaan tarjoten heille valmiita toimintaideoita ja -malleja. Tarkoituksena ei ole myöskään pitää huolta tai patistaa osallistujia ottamaan käytäntöön joitain työpajan ideoista, vaan tämä kaikki on osallistujien oman aktiivisuuden varassa. Menetelmän taustalla on ajatus uusista luovista ratkaisuista, joita tarkkaan valittu joukko kehittää uudenlaisten ryhmätyömenetelmien avulla. Toimiessaan hyvin se tuottaa kustannustehokkaasti inspiroituneita uuden talouden tekijöitä, jotka jatkavat ideointia ja kehittelyä omassa organisaatiossaan, tai mahdollisesti perustavat oman yrityksen syntyneiden ideoiden innoittamana. Vaarana konseptissa on se, että osallistujista ainakin osa jää työpajan jälkeen tyhjän päälle, koska heillä tai heidän organisaatiollaan ei olekaan resursseja viedä ideoita käytäntöön.

Työpajakokonaisuuden lopuksi tarvitaan jokin visio siitä, mitä eri vaihtoehtoja osallistujilla on työpajan jälkeen ja mikä on Peloton-hankkeen rooli niiden tarjoamisen suhteen. Erityisesti innovaatioleirin tarjoamista mahdollisuuksista on kerrottu vähän. Tähän on varmasti vaikuttanut se, että rahoituspäätös seuraavien vuosien toiminnasta, kuten innovaatioleiristä, tehtiin vasta arvioinnin kohteena olleiden työpajojen jälkeen. Hankehakemuksen perusteella jäi hieman epäselväksi, ovatko työpajatoiminta ja innovaatioleiri kaksi erillistä toimintamuotoa vai onko leiri työpajatoiminnan luonteva jatke. Epäselvää on myös se, tullaanko työpajaosallistujia kannustamaan hakemaan leirille, vai onko se ennen kaikkea mahdollisuus niille toimijoille, joilla on resursseja hakea sinne itsenäisesti.

Kehitysideoitu:

- Osallistujille kerrotaan hyvin selkeästi hankkeen tarjoamista mahdollisuuksista ja toisaalta hankkeen tarjoaman tuen rajoista.
- Työpaja päätetään 'henkilökohtaisella toimintasuunnitelmalla' eli osallistujat kuvaavat mitä tulevat tekemään jatkossa (vrt. Lounasravintola-alan ammattilaisten työpajassa antama lupaus). Tämä olisi myös hankkeen jatkokehittelyn ja mahdollisen hankearvioinnin kannalta hyödyllistä tietoa.
- Työpajan lopulla tarjotaan valmiita esimerkkejä siitä, miten työpajan ideoita voitaisiin edistää ilman varsinaista tuote- ja palvelukonseptien kaupallista kehittelyä. Näin osallistujille tarjottaisiin helppoja mahdollisuuksia kanavoida työpajassa syntynyt innostus toiminnaksi siinäkin tapauksessa, etteivät taidot, resurssit tai elämäntilanne anna myötä ideoiden itsenäiseen kaupalliseen toteuttamiseen.
- Työpajakonseptin ja innovaatioleirin suhdetta selkiytetään. Työpajat ovat kehittäneet paljon potentiaalia ilmastoystävällisten tuotteiden ja palvelujen kehittämiseen ja olisi toivottavaa, että tämä potentiaali saataisiin jalostettua konkreettiseksi toiminnaksi. Tämän vuoksi olisi perusteltua kehittää innovaatioleiriä osittain työpajatoiminnan jatkeeksi.

Yhteisöllisyys

Työpajoissa oli hyvä yhteishenki, mutta lyhyen työpajatoiminnan jälkeen pääasiallisena yhteisöllisyyttä kehittävänä ja ylläpitävänä foorumina toimii Me-portaali, joka ei hankkeen tässä vaiheessa ole vielä kehittynyt vilkkaaksi keskustelukanavaksi. Osa osallistujista on mukana enää ehkä vain työpajan toisessa vaiheessa, joka on yhden päivän mittainen tapaaminen. Osallistujat olisi hyvä aktivoida vertaiskehittelyosuuteen ja Me-portaalin käyttöön ennen kuin tapaamiset ovat ohi, koska sen jälkeen se on todennäköisesti vaikeampaa. Toisaalta arvioinnissa mukana olleet kaksi ensimmäistä työpajaryhmää tuottivat materiaalia melko tyhjäan portaaliin, mutta seuraaville työpajoille portaali tarjoaa kiinnostavaa materiaalia jo ennen työpajaa. Työpajaosallistujien yhteisön laajentuessa siitä voi tulla houkuttelevampi, koska sivuille tuotetaan jatkuvasti uutta materiaalia.

Kehitysideoita:

- Jotta työpajoissa hyvin alkanut yhteisöllisyys säilyisi ja kehittyisi, tulisi osallistujia opastaa portaalin käyttöön paremmin jo työpajassa.
- Me-portaalille tulisi luoda selkeä käyttöohjeistus, jonka avulla osallistujat ymmärtäisivät muun muassa mitkä osat sivustoa ovat julkisia ja miten sivujen tekstejä on lupa käyttää. Erityisesti tulisi tehdä selväksi, millä tavoin mukana olleet toimittajat voivat hyödyntää sivuja.
- Sivujen materiaalia voitaisiin hyödyntää enemmän. Työpajojen tuotoksia voitaisiin esitellä Peloton hankkeen sivuilla, sillä ne antavat hankkeesta hyvän kuvan ja konkretisoivat sen hyötyjä. Tästä tulisi sopia ideoiden tuottajien kanssa.
- Työpajaryhmiä voitaisiin aktivoida tutustumaan muiden ryhmien tuotoksiin ja kommentoimaan niitä. Arjen arkkitehteillä erityisesti voisi olla kiinnostusta edesauttaa muiden ryhmien ideoiden kehittymistä konkreettisiksi palveluiksi, sillä he ovat ryhmänä ennemminkin kuluttajia kuin tuottajia. Synergiaa eri ryhmien välille voisi löytyä myös yhteisten palvelukonseptien kehittämisestä, sillä esimerkiksi ajatus palvelun tai tuotteen ilmastoystävällisyydestä kertovasta merkistä on noussut ainakin kolmessa ensimmäisessä työpajassa.
- Sivustoille voisi kehittää kommentointityökaluja, jotka helpottaisivat keskustelua ja muiden portinvartijatahojen tuotoksien kommentointia.
- Portaalia tulisi kehittää teknisesti niin, että navigointi olisi helpompaa ja käyttäjät saisivat käsityksen sivuston rakenteesta.

Sitran rahoittamat hankkeet ja niiden arviointi

Sitra tukee innovatiivisia hankkeita ja asemoi itsensä rakentavaksi, mutta rohkeaksi yhteiskunnan uudistajaksi. Peloton sopii erittäin hyvin Sitran hankkeeksi, koska sen lähestymistapa energiansäästöön on uudenlainen ja kunnianhimoinen. Käytännöllisiä valistuskampanjoiden tekijöitä on monia (Motiva, erilaiset ympäristö- ja naisjärjestöt), mutta hankkeen arvioinnin tai asiasisältöön liittyvän tutkimus- tai selvitystoiminnan yhdistäminen konkreettiseen valistushankkeeseen on harvinaisempaa. Peloton-hankkeen osalta Sitra on päätenyt rahoittamaan sekä asiasisällön tutkimusta että hankkeen arviointia. Tämä väliarviointi osoittaa kiistatta, että hankkeen asiasisältöön liittyvä tutkimus (Portinvartijat-selvitys), on tukenut konkreettista valistushanketta.

Parhaimmillaan myös arviointi jäsentää ja terävöittää itse hanketta. Arvioitaessa hankkeiden vaikutuksia ymmärrys siitä, millainen energiansäästövalistus todella on tehokasta ja kannattavaa, kasvaa. Tämän vuoksi olisi hyvä, että kaikissa hankkeissa olisi mukana jonkinlaista itsearviointia. Tällä hetkellä Sitran Energiaohjelmassa ei ole käytetty haku- tai hankesuunnitelmakaavaketta, vaan hakemukset ovat olleet vapaamuotoisia. Kaavake, johon tulisi yksilöidä konkreettiset tavoitteet sekä tavat, joilla hankkeen piirissä arvioidaan, miten näihin tavoitteisiin on päästy, edesauttaisi hankkeen tuloksellisuutta. Ellei erillistä kaavaketta oteta käyttöön, itsearviointia varten voitaisiin luoda oma kaavake tai ohjeistus, jonka avulla organisaatio tekisi suunnitelman hankkeen vaikutusten arvioinniksi oman vapaamuotoisen hankesuunnitelman yhteydessä. Vaihtoehtoisesti, tai toisiaan täydentäen, useammasta hankkeesta voitaisiin tilata ulkopuolinen arviointi.

Demos Helsinki tulee tekemään Peloton-hankkeen puitteissa toisen selvityksen portinvartijoiden merkityksestä. Siinä tullaan käsittelemään portinvartijamallin toteutumisen esteitä ja mahdollisuuksia laajentaa toimintaa. Ajatus tutkimusosion liittämistä hankkeeseen on hyvä, sillä yhtenä hankkeen vahvuutena on se, että sillä on vahva 'taustafilosofia' portinvartijan toimijuuden herättelyn tärkeydestä ja tämä näkyy kaiken toiminnan taustalla.

Olisi kiinnostavaa, jos selvitykseen yhdistettäisiin myös arviointitutkimusta ja sen osana tutkittaisiin, miten osallistujien toimijuus on hankkeen aikana kehittynyt. Hankkeessa on jo paljon seurantaa ja arviota tukevia elementtejä (etukäteishaastattelu, palautelomake työpajan jälkeen). Hankkeessa on myös sisäänrakennettuna eräänlainen seurantajakso (2+1 malli). Tästä voisi tehdä selkeämmin hankkeen vahvuuden jäsentäen työsuunnitelmassa eksplisiittisesti sitä, miten tavoitteiden saavuttamista tarkastellaan.

Portinvartijatahojen toimijuuden kehittymistä olisi kiinnostavaa seurata systemaattisesti koko projektin ajan. Peloton-hankkeen yhteistyökumppaneita voisi innostaa, tukea ja sitouttaa tarkastelemaan oman toimintansa vaikutuksia. He voisivat esimerkiksi kerätä tietoa myydyistä vähähiilisistä tuotteista tai kerätä palautetta asiakaspalautteen avulla. Tämä tukisi hyvin Peloton- hankkeen käytännöllistä työpajatoimintaa sekä olisi kiinnostava lisä tulevaan portinvartijoita käsittelevään selvitykseen. Empiirialla vahvistettu teoreettinen jäsenyys portinvartijatahojen merkityksestä energiavalistuksen välineenä kiinnostaisi varmasti myös hanke- ja tiedemaailmaa.

Lähteet

Eräranta Kirsi ja Johanna Moisander (2006) Miten kuluttajaa hallitaan ympäristöpoliittisena toimijana? Teoksessa: Massa Ilmo and Sanna Ahonen (eds.) Arkielämän ympäristöpolitiikka. Helsinki: Gaudeamus, 17-32.

Heiskanen, E. ja Timonen, P. (1996) Ympäristötieto ja Kulutusvalinnat loppuraportti: Kuluttajien ympäristötiedon tarve. Kuluttajatutkimuskeskus, julkaisuja 9/1996.

Jackson, Tim (2005) Motivating Sustainable Consumption: a review of evidence on consumer behaviour and behavioural change. London: Policy Studies Institute.

Kaskinen, Tuuli, Outi Kuittinen, Aleksi Neuvonen, Roope Mokka ja Maria Riala (2009) Portinvartijat – eli kuinka tehdä energiansäästöä mahdollista. Helsinki. Demos ja Sitra 2009.

Paloniemi, Riikka & Sanna Koskinen (2005). Ympäristövastuullinen osallistuminen oppimisprosessina. Terra 117: 1, 17-32.

Shove, Elizabeth (2003) Comfort, Cleanliness and Convenience: the Social Organization of Normality. Berg. ISBN 951-698-120-8

Vuosikertomus 2008. Mannerheimin Lastensuojeluliitto, 2008.

<http://mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/aa001f25ff784d7adaa584bee95dafa1/1262870555/application/pdf/8807931/vuosikertomus%202008.pdf>

Liitteet

Liite 1. Hankkeen tavoitteet -kaavake

Hankkeen tavoitteet -kaavake

Projektin toimintamuodot (vuosi 2009)	Konkreettiset toimintamuodot ja aikataulu	Laadulliset tavoitteet	Määrälliset tavoitteet	Haasteet (uhkat, heikkoudet)	Voimavarat mahdollisuudet	Tuotokset	Välineet arvioida tavoitteiden toteutumista
1. Yleinen taso ja yhteistyötahot							
2. Brändisuunnittelu ja viestintä							
3. Vertaiskehittely							
4. Me-portaali							
5. Projekti-koordinointi							

Liite 2. Haasteet ja riskit -kaavake

Portinvartijatahojen koulutukseen liittyvät haasteet ja riskit

Arvioi kutakin haaste- ja riskityyppiä ja sen alakohtia kolmiportaisen asteikon avulla. Kunkin portinvartijatahon yhteydessä on kapea sarake johon merkitään toimintoon liittyvän haasteen tai riskin taso seuraavasti:

- 0 Ei varteenotettavia haasteita tai riskejä
- 1 Jonkin verran haasteita tai riskejä
- 2 Merkittäviä haasteita tai riskejä

Kirjoita auki, mitä merkittävät haasteet ja riskit ovat, tasojen 0 ja 1 haasteet vain tarvittaessa.

Ennen riskiarviota esittele kunkin portinvartijatahon potentiaaliset yhteistyötahot. Jos riskit ja haasteet kohdistuvat vain johonkin portinvartijatahon ryhmään (esim. Arjen pyörittäjät, neuvolatyöntekijät), yksilöi se kaavakkeessa.

Portinvartijataho	Arjen arkkitehti	Naisten-lehti-media	Rauta-kaupan toimijat	Lounas-ravintola-ala
Toiminnot				
Tavoiteltavat yhteistyötahot				
Yhteistyökumppaneihin liittyvät haasteet				
Vaikeus löytää yhteistyökumppaneita				
Yhteistyökumppaneiden aikatauluihin liittyvät riskit				
Kumppanien sitoutumisen aste				
Yhteydenpidon vaikeus (mm. valmiudet sosiaalisen median käyttöön)				
Toiminnalliset haasteet ja riskit				
Yhteisten intressien löytymisen vaikeus				
Eriävät näkemykset sisältöasioissa				

Taloudelliset haasteet ja riskit				
Osallistumis- ja investointi-rahoituksen saaminen				
Tuloksiin liittyvät haasteet ja riskit				
Toimijuuden kehittymisen vaikeus				
Yhteisöllisen (vertaisryhmän tai yhtiön) toimijuuden kehittymisen vaikeus				
Tulosten leviämisen vaikeus (Uudenlaisen toimijuuden vaikuttavuus 'Isojen päätösten tekijöiden' arjessa)				
Tulosten arvioinnin vaikeus				
Vaikutusten keston rajallisuus (kuinka kauan uudenlainen toimijuus tai voimaantuminen näkyy)				

Liite 3. Mediaseuranta

Printtimedia	
Julkaisu-päivä	
31.8.2009	Vihreä Lanka: Sitra ja Demos etsivät pellepelottomia
2.10.2009	Maaseudun Tulevaisuus: Ilmastoystävällistä lounasruokailua
5.10.2009	Turun Sanomat: Lapsiperheissä tehdään suuria energiaratkaisuja
15.10.2009	Pohjolan Työ: Ammattikeittiöt ilmastotalkoisiin

Internet	
Julkaisu-päivä	
22.6.2009	Fazer Amica http://www.fazergroup.com/templates/Fazer_News.aspx?id=108921&epslanguage=FI
23.6.2009	Suurtalousuutiset http://www.suurtalousuutiset.fi/index.php?subaction=showfull&id=1245753747&archive=&start_from=&ucat=1.4&
25.8.2009	Kesko Rautakesko mukana Peloton-hankkeessa http://www.kesko.fi/index.asp?id=91E0B299355C4D049C3B375DB31894D2&dاتا=1.00308B787886459385F296A5AFD4FA74.8685FA96721D4A9B9241E2536AE1FF9E&tabletarget=
25.8.2009	Markkinointi ja Mainonta http://www.marmai.fi/uutiset/article321342.ece
26.8.2009	Kauppa liitto http://www.kauppa.fi/ajankohtaista/uutiset/yrityksiae_ ja_ ihmisiae_ motivoidaa_n_ energiansaaestoetalkoisiin_ 558
26.8.2009	CO2-raportti http://www.co2-raportti.fi/index.php?page=ilmastouutisia&news_id=1215
28.8.2009	Kansan Uutiset http://www.kansanuutiset.fi/uutiset/1970686.html
28.8.2009	Kemikaalicocktail-blogi http://kemikaalicocktail.blogspot.com/2009/08/peloton-idea.html
30.9.2009	Peloton vauhdittaa ilmastoystävällistä lounasruokailua http://uutiset.ruokatieto.fi/WebRoot/1043198/X_Uutistenhallinta.aspx?id=1129111
14.10.2009	Vertaistuki ja esimerkki johdattavat ammattikeittiötä ilmastotalkoisiin http://uutiset.ruokatieto.fi/WebRoot/1043198/X_Uutistenhallinta.aspx?id=1131958

14.10.2009	Pelottoman pajasta ratkaisuja vähähiiliseen lounasruokailuun http://www.suurtalousuutiset.fi/index.php?misc=search&subaction=showfull&id=1255544254&archive=&cnshow=news&ucat=&start_from=&
------------	---

Radio	
Julkaisu-päivä	
29.9.2009	Radio Sata: Pienten lasten perheitä ohjataan ilmastoystävälliseen arkeen

Liite 4. Peloton-hankkeen tuotokset

Peloton-hankkeen tuotokset	
Teos portinvartijuudesta	Portinvartijat – eli kuinka tehdä energiansäästöä mahdollista Tekijät: Tuuli Kaskinen, Outi Kuittinen, Aleksi Neuvonen, Roope Mokka ja Maria Riala. Toukokuu 2009.
Konferenssisitelmä ja julkaisu	Future of the Consumer Society, 28-29 May 2009, Tampere, Finland T. Kaskinen, O. Kuittinen, A. Neuvonen and R. Mokka (2009) Gatekeepers changing consumers' behaviour in energy consumption (julkaistu konferenssin 'conference proceedings' sivustolla)
Peloton-hankkeen internetsivut	www.peloton.me
Me-portaali	www.peloton.me/e

Liite 5. Ohjeistus hankehallinnon hyvistä käytännöistä

Ehdotus hyvät käytännöt -ohjeistukseksi Peloton-hankkeen kaltaisten hankkeiden hallinnoinnin avuksi

Hankkeen aloituspalaveri

- Kartoitetaan tapaamis- ja ohjausryhmätarve
- Sovitaan käytännöistä, arvioinnista, seurannasta, raportoinnista sekä vastuualueista.
- Esitetään työsuunnitelma ja vastuuhenkilöt.

Yksittäiset tapaamiset

- Esityslista
- Missä mennään –info muutama päivä ennen kokousta (hanke)
- Kokousmuistio lähetetään osallistujille (hanke)
- Aikataulumuutokset käsitellään aina tapaamisissa

Puolivälipalaveri

- Arvioidaan missä mennään, miten hanke on edennyt, mitä kehittämistarpeita on ilmennyt, onko aikatauluun tullut muutoksia jne.
- Sitra antaa palautetta siihenastisesta toiminnasta.

Jatkohankepalaveri

- Hankkeen vetäjät esittelevät suunnitelmat ja mahdolliset eri vaihtoehdot
- Sitra esittää toiveet sisällön ja toiminnan laajuuden suhteen sekä taloudelliset reunaehdot.

Loppupalaveri

- Käsittelyssä hankkeen loppuraportointi ja mahdollinen julkaistava raportti.
 - Sitra antaa palautetta hankkeen onnistumisesta.
-